

Medijska cenzura i teorije zavjere, istraživanje studentskih stavova

Branković, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:308346>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 730/MM/2021

Medijska cenzura i teorije zavjera, istraživanje studentskih stavova

Marija Branković, 2918/336

Varaždin, srpanj 2021. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Multimediju, oblikovanje i primjenu

Završni rad br. 730/MM/2021

Medijska cenzura i teorije zavjera, istraživanje studentskih stavova

Student

Marija Branković, 2918/336

Mentor

Nikola Jozić, mag. rel. publ.

Varaždin, srpanj 2021. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za multimediju

STUDIJ preddiplomski stručni studij Multimedija, oblikovanje i primjena

PRISTUPNIK Marija Branković

MATIČNI BROJ 2918/336

DATUM 06.07.2021.

KOLEGIJ Komunikologija

NASLOV RADA Medijska cenzura i teorije zavjere, istraživanje studentskih stavova

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Media censorship and conspiracy theories, research of student attitudes

MENTOR mag.rel.publ. Nikola Jozić

ZVANJE predavač

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc.dr.sc. Andrija Bernik - predsjednik
2. dipl. ing., pred. Nikolina Bolčević Horvatić
3. mag.rel.publ., pred. Nikola Jozić - mentor
4. doc.art. Robert Geček - zamjenski član
5. _____

VZ
KČ

MMI

Zadatak završnog rada

BROJ 730/MM/2021

OPIS

U radu je potrebno napraviti teoretski pregled o ulozi i utjecaju mainstream medija, utjecaju medijske cenzure, te istražiti aktualne teorije zavjere. Potrebno je objasniti moderne poglede na globalizaciju i objasniti mainstream efekt, napraviti pregled aktualnih teorija zavjera, ustanoviti jesu li neke istinite, analizirati medijske teorije koje omogućavaju kreiranje teorija zavjera, objasniti medijsku manipulaciju, medijsku pismenost, slobodu govora i provjeru točnosti informacija, tj. "fact-checking". U istraživačkom djelu potrebno je znanstvenom metodom intervjuiranja saznati studentske stavove o medijskoj cenzuri i teorijama zavjere.

ZADATAK URUČEN

8.7.2021

Predgovor

Ovom prilikom se želim zahvaliti ponajprije svom mentoru mag. rel. publ. Nikoli Joziću na strpljenju i odličnom mentorstvu koju mi je pružao prilikom pisanja završnog rada.

Također, želim se zahvaliti svim profesorima Sveučilišta koji su mi pružili svo potrebno znanje tokom preddiplomskog studija, te obitelji na podršci.

Na kraju, najviše se zahvaljujem svojem zaručniku Igoru jer zbog njegove podrške i pomoći ne bi uspjela ostvariti svoje snove.

Sažetak

Ideja ovog završnog rada je istražiti koja je uloga medija, što su mainstream mediji, te zašto postoji veliki porast vjerovanja u teorije zavjere a manjak povjerenja u medije kojima je zadaća služiti javnosti. Postavlja se pitanje postoji li medijska manipulacija i cenzura u medijima, te miješa li se cenzura sa slobodom govora. U radu su navedene teorije zavjera koje su se dokazale istinitima te neke za koje se još nisu. U praktičnom radu je intervju sa deset studenata koji odgovaraju na pitanja o medijima i teorijama zavjera. Glavna pitanja su njihova mišljenja i stajališta o medijima, cenzuri, društvenoj odgovornosti medija te vjerovanju u razne teorije zavjera.

Ključne riječi: mediji, manipulacija, sloboda govora, teorije zavjera

Summary

The idea of this final work is to explore the role of the media, what the mainstream media are, and why there is a large increase in belief in conspiracy theories and a lack of trust in the media tasked with serving the public. The question is whether there is media manipulation and censorship in the media, and whether censorship is mixed with freedom of speech. The work lists conspiracy theories that have proven to be true and some that have not yet been proven. In the practical work, there is an interview with ten students who answer questions about the media and conspiracy theories. The main issues are their opinions and views on the media, censorship, media social responsibility and belief in various conspiracy theories.

Keywords: media, manipulation, freedom of speech, conspiracy theories

Sadržaj

1.	Uvod.....	9
1.1.	Komunikacija i mediji.....	9
1.2.	Društvena uloga medija.....	10
2.	Masovni mediji	11
2.1.	Globalizacija.....	11
2.2.	Mainstream efekt.....	12
3.	Agenda setting	13
3.1.	Novi mediji.....	13
3.2.	Medijska manipulacija	14
4.	Sloboda govora i lažne vijesti	17
4.1.	Fact checking – provjera točnosti informacija	18
5.	Definicija teorija zavjera.....	20
5.1.	Mainstream dokazane teorije zavjera	21
5.1.1.	<i>Pokus 1932. godine u SAD-u nad crncima.....</i>	<i>21</i>
5.1.1.	<i>DUPONT zagađenje voda u Zapadnoj Virginiji</i>	<i>22</i>
5.2.	Popularne teorije zavjera	23
5.2.1.	<i>HAARP</i>	<i>23</i>
5.2.2.	<i>Chemtrails – modifikacija vremena</i>	<i>26</i>
5.2.3.	<i>Pandemija bolesti Covid – 19, povezanost 5G mreže i čipiranje</i>	<i>28</i>
5.2.4.	<i>Cjepiva i autizam.....</i>	<i>30</i>
6.	Medijska pismenost	32
7.	Istraživanje stavova studenata o medijskoj cenzuri i teorijama zavjere	33
7.1.	Uvod i svrha intervjua	33
7.2.	Ciljevi intervjua.....	33
7.3.	Pitanja intervjua i odgovori	33
8.	Zaključak.....	47
9.	Literatura.....	48

1. Uvod

Tema ovoga završnog rada su mediji, njihov utjecaj na društvo kroz masovnu komunikaciju, manipulaciju i teorije zavjera kojih danas ima sve više. Živimo u dinamičnom svijetu u kojemu se događaju stalno neki događaji koje većinu vremena ni ne primjećujemo ali mijenjaju našu stvarnost. Bilo koja vijest koja se plasira na televiziji ili internetu ima neku svrhu, za nekoga je namijenjena i na neki način mijenja naša mišljenja i perspektivu. Nekada je bilo bitno kakva se poruka šalje, no danas je bitnije tko šalje poruku jer je kritičkog mišljenja među ljudima sve manje. Preplavljeni smo informacijama, svakakvim porukama a nekako se čini da su i mediji postali izvor zabave a manje izvor relevantnih vijesti.

Mediji su danas vrlo profitabilna industrija koja su naše društvo pretvorile u globalno selo, gdje smo svi povezani, informacije i novosti se mijenjaju ogromnom brzinom i čini se da u moru svih informacija gube se prave relevantne informacije koje su bitne za društvo i rješavanje bitnih problema današnjice. U komunikaciji se danas čini da ima sve više šuma, odnosno buke u kanalu jer je teško razaznati točnu i neizmijenjenu informaciju koju nam netko šalje ili koju čitamo negdje na internetu.

1.1. Komunikacija i mediji

Mi ljudi smo kompleksna bića. Naša komunikacija nas oblikuje, razmjenjujemo informacije na svakojake načine, kako raznim jezicima tako i neverbalnom komunikacijom. Naša interaktivnost među sobom nam je oblikovala društvo te nas usmjeravala prema određenim ciljevima.[1]

Marshall McLuhan je rekao da je medij poruka. Sadržaj svake poruke je nevažan jer svaku vrstu medija ljudi doživljavaju na drugačiji način. Televizijsku emisiju gdje dvoje ljudi razgovara o istoj temi će ljudi shvatiti na drugačiji način nego isti taj tekst u novinama. Razlog je što svaki medij ima svoje karakteristike i svaki drugačije utječe na ljude. U svakome mediju bi se mogao naći još jedan medij te se može utvrditi kako ljudi žive u nekom medijskom okruženju koji je njima jasan i te ti mediji određuju njihove poglede na svijet. [2]

Danas smo mnogi ljudi vjeruju da živimo u postmodernističkom stanju komunikacije, nešto slično onome o čemu je pisao George Orwell u knjizi „1984“. U njegovoj knjizi mediji služe obmanjivanju masa ali i o njihovoj potpunoj kontroli. Kada pogledamo današnje potrošačko društvo, globalizirani svijet i novi ekonomski ustroj u kojoj vladaju multinacionalne kompanije dobijemo sliku da nismo daleko od Orwellovog scenarija. Mnogi ljudi danas vjeruju da živimo u postmodernizmu gdje se više ne vjeruje u općeprihvatljive znanstveno prihvaćene činjenice.

Smatraju da se odigravaju jezične igre odnosno razmjena izjava koje su dogovorene u društvu, prihvaćene na određeni način te se na taj način i razvija i organizira društveni život i budućnost komuniciranja i razmišljanja. [3]

1.2. Društvena uloga medija

Potrebe koje zadovoljavamo konzumirajući medije nazivaju se *media gratifications*. Postoje četiri kategorijalna sustava medijskih zadovoljavanja potreba korisnika.[4]

1. saznanje: kada želimo biti informirani, koristimo se medijima,
2. rasonoda: skretanje pažnje s problema na zabavnije sadržaje,
3. uključenje u društvene aktivnosti: konzumiranje medija omogućuje nam ravnopravno sudjelovanje u razgovorima, medijskim zbivanjima, u društvu u cjelini,
4. povlačenje iz stvarnosti: konzumiranje medija izgovor je da ne sudjelujemo u nekim obiteljskim ili društvenim djelatnostima, već se samozadovoljno prepuštamo blagotvornu utjecaju medija koji nas uvode u neki novi svijet , čak i novu realnost.

Wilbur Schramm nam u jedanaest točaka objašnjava koja je društvena uloga medija:[5]

1. proširenje horizonta
2. fokusiranje pozornosti
3. podizanje razine zahtjeva
4. pridonosenje promjeni čvrsto usađenih stavova i dispozicija djelovanja
5. punjenje interpersonalnih komunikacijskih kanala informacijama
6. davanje statusa
7. proširenje političkih dijaloga
8. provođenje socijalnih normi
9. formiranje novih preferenci ukusa
10. promjena slabije usađenih stavova i modifikacija jače usađenih stavova
11. znatan doprinos na svim područjima obrazovanja

Snagu medija i njenog utjecaja na društvo smo već mogli vidjeti u teoriji „rat svjetova“ s obzirom da su ljudi 60 godina vjerovali da je bilo panike među stanovništvom zbog napada Marsovaca. Radijska drama Orson Wellesa 1938. godine nikada nije uzrokovala opisanu paniku i strah među stanovništvom kako se mislilo ali je sve bio dobar ogledni primjer kako se glasine i dezinformacije mogu proglasiti istinom i takvom biti dobrih 60 godina.

2. Masovni mediji

Masovni mediji su naziv za skupinu komunikacijskih sredstva koji javno obavještavaju ljude o događajima koji se događaju oko njih putem raznih medija, televizije, novina, interneta... Razvojem medija se i publika povećala te je sve raznolikija. Masovni mediji se razlikuju prema tipu, razini i dosegu. Prema tipu su knjige, novine, televizija a prema razini i dosegu na lokalne, nacionalne i međunarodne. Publika dekodira poruke masovnih medija na svakakve načine ali najviše na onaj način koji je njima najprihvatljiviji. [6]

Danas se čini kako masovni mediji sve manje izvještavaju a sve više promiču zabavu čak i u situacijama kada bi trebali ozbiljno izvještavati o događajima oko nas. Njihova snaga i moć je bez iznimke velika, ima sve više različitih medija a opet se čini kako nikad manje u povijesti nismo bili manje informirani i imali vjerodostojne izvore. [7]

2.1. Globalizacija

Bitno je znati da su mediji javna usluga, i dužnost im je dati narodu točnu, potpunu, razumljivu i korisnu informaciju, također pazeći na etičnost svojih postupaka. Mediji danas zbog sve većeg utjecaja društvenih mreža i dostupnosti informacija imaju veliki problem jer njihova najmanja greška se može razviti u nepovjerenje i svatko može stvoriti svoje teorije i zaključke na temelju vlastitog istraživanja. Mediji su industrija koja je postala vrlo profitabilna i koja je zahvaljujući okrupnjavanju, stvorila globalne medijske korporacije i pretvorila svijet u globalno selo.

„Mediji su donijeli masovnost koja je stvorila potrebu za određenom uniformiranošću i idejom uvjerenja kako bi višemilijunska društva mogla uopće trajati. Tako veliki zahvati su zahtijevali društveni inženjering - ciljano oblikovanje društva u odgovarajućem smjeru. Postavlja se pitanje kome odgovarajućem i sa kojim ciljem. Pogoduje li redizajn ljudskog društva razvoju mentalnih, duhovnih i fizičkih kvaliteta čovjeka i pravednosti društava kao cjeline. U kojem se smjeru upravlja ljudskom percepcijom.“[8]

Danas su medijske poruke jako predvidljive kao da postoji određena šablona po kojoj urednici slažu informacije koje idu u javnost. Glavne poruke su uvijek iste: rat, ubojstva, prirodne katastrofe, vodeći političari koji uvijek ponavljaju isto, sport i zabava. Slika cijeloga svijeta stane u 5 minuta neke emisije prepuna bombastičnih, agresivnih naslova i bogatih ilustracija.[9]

Konzumenti medija, odnosno svi mi, tražimo ono što se događa u našem okruženju, a to je rijetko predmet zanimanja globalnih medijskih korporacija. To je prilika za male nezavisne medije, pa tako u igru stupaju društvene mreže gdje komunikatori više nisu novinari nego obični ljudi. Na tome području se zbog toga otvaraju mnoga vrata sasvim novim informacijama, što može biti i

dobra stvar ali isto tako može biti i opasna jer se sve više pojavljuju i lažne vijesti kojima ljudi vjeruju te time se potencijalno rade štete u društvu. Opet, s druge strane primjećujemo porast cenzure u medijima te nije ništa čudno što se ljudi sve više okreću alternativnim izvorima vijesti kako bi saznali najnovije novosti koje ne mogu više naći na glavnim stranicama novina ili vijestima glavnih televizijskih kuća. Mediji danas u digitalnom okruženju pomalo zaostaju za novim tehnologijama i pružateljima informacija tako da vidimo sve više kako griješe te žrtvuju temeljne vrijednosti poput vjerodostojnosti. Nepristranost bi trebala biti glavna vodilja svim medijima, no danas ali i tokom povijesti to nije bilo tako.

2.2. Mainstream efekt

Što više gledamo televiziju, više smo podložniji njenim utjecajima i porukama. Općenito, mainstream medijima se označava: „masovni mediji koji odražavaju prevladavajuća mišljenja, utjecaje i aktivnosti nasuprot onim medijima koji su označeni izrazom *alternative media* i koji mogu uključivati sadržaj koji nije u skladu s prevladavajućim pogledima. Umjesto izraza mainstream mediji u hrvatskome je bolje upotrebljavati hrvatski izraz mediji glavne struje „prevladavajući mediji.“ [10]

Oni ljudi koji su dugotrajno izloženi TV programom gube osjećaj za svoje stavove i vrijednosne sustave. Iako nam se tako ne čini ali televizija mijenja mišljenja, stavove ljudi od kada je još izmišljena. Ono što se priča na televiziji postaje naša stvarnost, naš stav a da toga nismo svjesni. Moglo bi se reći kako ona priča priču i objašnjava nam našu stvarnost.

Televizija nam nudi sasvim drugi pogled na svijet, dugotrajno izlaganje uvijek istim slikama i etiketama izaziva osjećaj da je to uobičajeno stanje ili situacija, te će vrlo lako zbog toga nesvjesno se odreći čak i svojih prava, te započeti i ratove. Mi uvijek mislimo kako mediji utječu na neke druge osobe, kako mi sami nismo podložni manipulacijama ali to nije tako. Svi smo jednako podložni medijskim porukama, te je jako bitno naučiti kritički razmišljati kako bi mogli razaznati pravu poruku koju nam prenašaju. Danas je oglašavanje glavna djelatnost medija. Postali su komercijalizirani, a nismo ni svjesni da najviše promoviraju reklame a njihovu manipulaciju većinom i ne primjećujemo. Često su i četvrta vlast, uz izvršnu i sudsku. [11]

3. Agenda setting

Autori Maxwell McCombs i Donald Shaw su osmislili naziv postavljanja prioriteta u medijima. Pitali su se u kojem su odnosu teme o kojima pišu pojedini mediji i ono što brine javnost odnosno ono o čemu javnost govori. Tako su uveli pojmove novinske i javne agende. Novinari se nazivaju *Gatekeepers*, odnosno vratarima, jer oni vrše selekciju što će završiti u medijima a što ne. Selekcija ovisi o mnogo čimbenika, od tehničkih zahtjeva do subjektivnih interpretacija urednika. Novinari procjenjuju što javnost zanima i na taj način odabiru vijesti koje će dospjeti u javnost a koje neće.

Problemi o kojima javnost raspravlja se zovu javna sfera te unutar te sfere bi se trebala naći sva pitanja o kojima se raspravlja unutar društva, te teme srodne tome. Javna agenda, odnosno što javnost misli se istražuje pomoću anketa i raznih istraživanja. Postoji i novinska agenda koja istražuje pitanja i teme kojima se bave mediji i ona moraju biti u korist javnosti. Javna agenda bi trebala slijediti novinsku a pojam agenda setting je njihova povezanost te postavljanje onih bitnih vijesti na prvo mjesto u izvještavanju. Istina je ono najbitnije čemu mediji teže. [12]

Oni koji postavljaju prioritete u medijima moraju djelovati etično i moralno, u službi javnosti. Jer ipak oni mogu preusmjeriti javnost da misle na jedan način i na koji način će se govoriti o nekome, u kojem kontekstu. Danas u doba građanskog novinarstva, masovni mediji dolaze do problema jer svatko može izvještavati vijesti, čini se kako javnost sve manje vjeruje medijima ali ponekad to nije dobro, jer bez obzira na doba interneta novinari, pogotovo istraživački novinari su ti koji su na prvoj crti obrane od svakakvih teorija i obmanjivanju javnosti.

3.1. Novi mediji

Novi mediji su danas na internetu. Novinari su postali svi, svatko objavljuje što želi i kako želi. Sloboda govora je često relativan pojam jer nam se čini da nas se uvjerava u jednu vrstu priče i sadržaja, dok s druge strane sami izvori informacija su relativno slobodni i ne tako dostupni, također nametnuti kao „jedini mogući“. Objave preko interneta su često ne kontrolirane, netočne činjenice ali svejedno ljudi više vjeruju malom čovjeku nego nekom službenom novinaru ili istraživaču. Čini se kako se vodi bitka između javnosti i medija, tko će pridobiti javnost i na koji način u cilju postizanja većeg profita.

Danas su tehnologije omogućile široku primjenu medija, umreženost i prijenos informacija je veći nego ikada prije. Posljedica svega je što je sama informacija postala roba koja se prodaje te se umanjilo njeno značenje, ili se bar tako čini. Jeli informacija točna je postalo manje bitno od profita. Sve više novinara izvještava na način da se informacije prenose od jednih do drugih, čak niti ne mijenjajući kontekst sadržaja novosti o kojima izvještavaju, te se događa da su vijesti koje

dobivamo drugačije od prave stvarnosti. S obzirom da živimo u vremenima kada nema vremena za previše propitkivanja, istraživanja, provjeravanja informacija, svaki oblik vijesti bi se trebao uzeti sa zrcem sumnje. [13]

Danas je medij određeni kanal, neka društvena mreža. Svaki kanal ima svoju publiku. Medij interneta sam po sebi nije loš, ali treba ga znati koristiti, imati kritičko mišljenje. Internet nas tjera da jasnije vidimo širu sliku. Mnoštvo informacija tjera nas na razmišljanje. Novi mediji su unijeli promjene, novu paradigmu. Izravnost, sloboda govora i mišljenja, dvosmjernost su blagodati novih medija.

3.2. Medijska manipulacija

Što se masovni mediji obraćaju većem broju gledatelja i slušatelja to je veća vjerojatnost da je razina poruke koju šalju niža.

Medijska manipulacija se mora znati prepoznati, jer poruke koje šalju mediji postoje radi onih koji ju šalju odnosno posjeduju. Sve je više šuma u govoru, a to je kada prenositelj vijesti nadoda nešto svoje (mišljenje / reakciju) i time navodi publiku u nekom smjeru mišljenja. Mediji nas odgajaju već desetljećima, okrećemo se televiziji i njenoj stvarnosti koja proizvodi većinom niske strasti. Sve više se prodaje, a sve manje prenose informacije. U emisiji Na rubu znanosti: Strategije upravljanja percepcijama (4.3.2019.), gost Zlatko Miliša, pedagog i profesor, autor knjige „Šok današnjice“ je rekao da je medijsku manipulaciju istraživao četiri godine te pronašao temeljnu poveznicu između najgledanijih filmova, najčitanijih knjiga, novina za mlade, glazbenih spotova i animiranih filmova za djecu. Glavne poruke u svim kategorijama su: seks, nasilje, život slavnih, dokoličarenje te izjavljuje: „(...) i to nazvati slučajnošću, znači dosita biti budala. (...) Korpus znanja se zapravo pretvorio u korpus neinformacija, zaglupljivanja ljudi i slično. Ta manipulativna uloga medija je prisutna i tek sada zadnjih godina se ona počinje istraživati.“ Zalaže se odgoju za medije u osnovnim školama jer smatra da djeca informatiku već sada znaju bolje od nekih informatičara, dok su jako podložni medijskim manipulacijama.

U knjizi Propaganda iz 1928. godine, otac odnosa sa javnošću, Edward Bernays rekao je : „Nama vladaju, oblikuju naše umove, formiraju naše ukuse, sugeriraju nam ideje većinom ljudi koje nikada nismo ni čuli. Propaganda je izvršna ruka nevidljive vlade.“

Najbolji primjeri medijskog manipuliranja su *reality show* emisije. Djeca uče da je doći do uspjeha dovoljno biti popularan, ništa ne raditi ili koristiti se svim sredstvima koji uništavaju moral i empatiju. Pa tako u američkoj emisiji *Najveći gubitnik*, gdje se pretile osobe natječu koja će više smršavjeti, iza kamera su laži o treninzima i vaganjima natjecatelja kako bi stvorili lažne emocionalne reakcije kod gledatelja. Natjecatelji se važu svakih 25 dana, a ne 5 dana, te njihovi

kilogrami ne idu dolje tom brzinom kojom gledamo na televiziji. Conan O'Brien, komičar i voditelj talk show-a, prikupio je slučajeve emisija lokalnih vijesti koje istodobno ponavljaju riječi u raznim medijskim kućama diljem zemlje. Cijela situacija je trebala ispasti smiješna jer u njegovom primjeru svi novinari recitiraju rečenice o kupovanju Božićnih poklona ali to je dokaz skriptiranih vijesti na nacionalnoj razini gdje jednostavno ne možemo vjerovati u istinitost onoga što vidimo u informativnim vijestima. U ratnoj propagandi možemo vidjeti puno manipulacije fotografijama kako bi se utjecalo na javno mnijenje. U takvim primjerima je bitno kritičko razmišljanje i uvijek imati dozu sumnje u istinitost pa čak i fotografije, jer danas Photoshop može učiniti apsolutno sve. Medijska kuća CNN je već u par navrata se dokazao u lažnim reportažama. Na Youtube-u postoje snimke gdje novinar Anderson Cooper glumi reportažu iz Sirije, dok se u pozadini čuju umetnuti zvučni efekti, stvarajući kaotični video kao sirijski dopisnik. On je ustvari u sigurnom okruženju što se na snimci i vidi. Takvih primjera na Youtube-u ima mnogo. [14] Također, među poznatim primjerima manipulacije su industrije oglašavanja gdje se ljepota prikazuje na potpuno drugačiji način od stvarnosti. Primjera medijske manipulacije ima mnogo, ljudi ne moraju biti paranoični da bi spoznali da nas se laže ali je bitno biti na oprezu i biti svjestan jer jedino svjesnošću ne mogu utjecati na nas i naše ponašanje.

Noam Chomsky u knjizi *Mediji, propaganda i sistem* naglašava: „određene istine je teško otkriti kao “usamljeni pojedinac” jer pojedinac “nema pristup alternativnim izvorima informacija”. Alternativni izvori informacija su vrlo važni u današnjem svijetu, u kojemu vlada nekoliko korporacija i u kojemu mediji uglavnom nekome pripadaju. Slika stvarnosti je mnogo puta bila drugačija od one u stvarnosti a to mainstream mediji najčešće izostavljaju. Danas zbog različitih vrsta manipulacija u medijima ljudi se zatvaraju u sebe, skeptični su prema svijetu u kojemu žive, na internetu se druže sa ljudima sličnih uvjerenja dok za druge strane ne žele ni čuti, javlja se sve veći manjak empatije te se stvaraju potrošači kojima će hedonizam biti životni stil. Osoba koja se uspije oduprijeti takvim manipulacijama djeluje kritički te promišlja o svojoj zajednici u kojoj živi. Takvi ljudi znaju prepoznati prave informacije u moru digitalnih informacija prepunih „smeća“.

Krone, 28.7.2012

Agentur EPA 26.7.2012

Slika 1: manipuliranje slikama sukoba u Siriji za propagandne svrhe,

Izvor: <http://www.novi-svjetski-poredak.com/2014/03/02/laz-teska-laz-masovni-mediji-6-primjera-medijske-manipulacije/>

4. Sloboda govora i lažne vijesti

Sloboda govora je temeljno ljudsko pravo zaštićeno zakonom. Ono obuhvaća: “slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja svake vrste, usmeno, pismeno, tiskom ili umjetničkim oblikom, ili kojim drugim sredstvom prema svom osobnom izboru i bez obzira na granice”. [15]

Naravno, sloboda govora ima svoje granice. Iako nema prave definicije što je govor mržnje na internetu, pod tim pojmom se podrazumijeva: „govor kojim se poziva na nasilje i mržnju prema pojedincu ili određenim društvenim skupinama radi njihovih karakteristika poput rase, etničkog podrijetla, spolne orijentacije, vjere itd., koji kao takav nije spojiv sa slobodom govora upravo zato što krši tuđa prava i potpuno je nespojiv s ravnopravnošću, jednakošću i ne diskriminacijom kao načelima u demokratskom društvu.“ [16]

Svejedno, teško je utvrditi granicu slobode govora i mržnje. Isto tako, uz apsolutno slobodu govora i današnjih društvenih mreža dolazi do novih problema a to su takozvane *fake news* iliti lažne vijesti. Danas se na društvenim mrežama u komentarima mogu naći svakakve izjave, rasprave, nadmetanja da je tanka granica između nečijeg mišljenja kao slobodnog govora i potencijalnog govora mržnje a ujedno i nastanak lažnih vijesti. Živimo u dobu „post istine“ u kojemu su lažne vijesti u središtu političkih rasprava. Ponekad se čini kako je govor mržnje postao samo etiketa s kojom se nekoga „diskvalificira“ sa interneta tj. neke platforme. No, opet da li takvi postupci budu opravdani ili ne, ista ta osoba se može povući za argumentom kako joj se oduzima pravo govora i kako ju se cenzurira.

Članice Europske unije uvele su regulativu kojom se zahtjeva od društvenih mreža da uklanjaju „ilegalni sadržaj“, odnosno sadržaj koji oni označe kao govor mržnje ili nije u skladu s njihovim pravilima zajednice. Postavlja se se pitanje da li su oni novi vratari informacija i da li nam oni sada oblikuju našu stvarnost i određujemo kako ćemo razmišljati. [17]

Još jedan primjer manipulacija i lažnih vijesti su predsjednički izbori 2016. i Brexit. Greške koje su radili masovni mediji, od populizma do senzacionalizma, tjerao je ljude da sve više počnu se okretati alternativnim činjenicama. Mainstream mediji su kod ovih izbora imali problem gdje nisu imali dubinske analize a njihov posao se sveo na obično izvještavanje i senzacionalizam. Nisu građane adekvatno informirali i osposobili ih na donošenje odluka u vezi izbora. Tim ponašanjem su si poljuljali ionako slabu vjerodostojnost. [18]

4.1. Fact checking – provjera točnosti informacija

Temeljna vrijednost novinarstva je moral i etika, služiti pojedincu te iznositi potpunu istinu. *Fact – checking* je dobro novinarstvo, nepristrano i istinito izvještavanje vijesti. Od običnog novinarstva se razlikuje po tome što se iznose dokazi te pozivanje odgovornih osoba na odgovornost. Može se reći da su jedni od ključnih dijelova demokratskog procesa i slobode govora. Za vrijeme predsjednika Ronalda Reagana 1980 - ih zbog agresivnih napadačkih oglasa na predsjedničkim izborima mnoge su redakcije tradicionalnih medija provjeravale i analizirale političke oglase, stoga u to doba nastaju prve moderne *fact checking* metode. Prva *fact checking* stranica osnovana je 2003. godine u SAD-u, a 2007. godine nastale su *PolitiFact* i *Washington Post Fact Checker*. Do kraja 2010. godine različiti oblici provjeravanja informacija postojali su u 10 zemalja Europe. Mnogi su nastali kao dio postojećih medijskih organizacija, dok su neke organizirali nezavisni novinari a manji broj kao inicijativa akademika ili političkih stručnjaka. Trenutno više od 60% djeluje neovisno ili kao projekti neprofitnih udruga ili organizacija. U SAD-u je 2015. godine osnovan *International Fact Checking Network* sa svrhom povezivanja svih *fact checkera* u jednu organizaciju. Najvažniji dio djelovanja je uspostava etičkog kodeksa za svjetske *fact checkere*. [19]

U njihovom kodeksu istaknuto je da se *fact checker*i moraju zalagati za:

1. nepristranost i pravednost u djelovanju
2. transparentnost izvora
3. transparentni prikaz organizacije i financiranja
4. transparentni prikaz metodologije rada
5. otvorene i iskrene ispravke i ažuriranje objavljenih tekstova

Naša stranica za provjeru točnosti informacija je *Faktograf.hr*. To je hrvatska mrežna stranica osnovana 2015. godine. Osnovali su je Hrvatsko novinarsko društvo i GONG. Članica je *International Fact Checking Networka*, a od 2019. godine je dio Facebook programa *Third Party Fact Checking*. [20]

U zadnje vrijeme se događa da se javljaju nezavisni portali poput Logično.com koji pak raskrinkavaju stranice poput Faktografa navodeći kako oni rade za novac i kako ih financiraju tehnološki i državni sektori.

Portal Logično tvrdi kako je Faktograf politički entitet a ne moralni stup novinarstva jer ih financira strani faktor. Logično tvrdi kako oni rade iz uvjerenja i za narod a ne za profit za razliku od Faktografa. [21]

Stranica Logično opovrgava stranicu Faktograf i obrnuto. Jedni drugima „bacaju“ dokaze, činjenice, izjave struke, znanstvenika, da običan čitatelj više ne zna kome vjerovati. S jedne strane imamo Faktograf koji je priznat od strane raznih agencija, zaklada, Facebook – a i mislimo kako baš njima moramo vjerovati svaku riječ, no opet gledajući u povijest i najstručniji mediji su se znali ispostaviti kao manipulatori, te zbog toga uvijek postoji i zrno sumnje prema takvim vrstama medija. A opet imamo i Logično.com koji nam nudi vijesti koje nisu u *mainstream* medijima od strane istraživača koji ne rade za profit. Osim Logičnog javljaju se i drugi neovisni portali poput Normabel.com od Deana Valdeca, nekada mainstream novinara a danas kao nezavisnog istraživača koji svaki članak na svojoj stranici objavljuje kao basnu zbog straha od cenzure koja je sve veća na internetu. [22] Tko će kome vjerovati ostaje na kraju krajeva opet samo na čitatelju.

5. Definicija teorija zavjera

Stvarnost je često jako komplicirana. Teorije zavjere su oduvijek bile svugdje oko nas, o njima su rađeni filmovi, serije, svatko je čuo za barem jednu teoriju zavjere, a mnogi vjeruju da je ona za koju znaju istinita. Možda smo danas prezasićeni informacijama, i često ih ne znamo razumjeti. Svijet je pun strašnih, neobjašnjivih događaja, pred kojima se osjećamo bespomoćnima, bilo za razumijevanje bilo za nadzor. Teorije zavjere daju pripovijest ili možda zaplet za objašnjenje onoga što se zbiva. Saznanje o zavjeri možda nam pomaže da se osjećamo manje nemoćnima; postajemo sudionicima tajne a ne samo žrtve mračnih spletki. Možda su nam teorije zavjere i potrebne. Društva su oduvijek imale žrtvenog jarca da bi objasnila sva zla svijeta. [23]

Kada se počnu istraživati zavjere, brzo se otkriju nove, još čudnije od onih koje već postoje. Često i najčudnije mogu biti potkrijepljene nekim činjenicama koje se mogu uzeti kao dokazi, a uvijek ima i priličan broj ljudi koji u njih vjeruju. No, mora se uzeti u obzir da u moru zavjera uvijek postoji zrno sumnje a ne rijetko i istine uz koju postoje dosta često i dokazi, no danas ih je sve teže pronaći ili doći do njih. Danas se teorijama zavjere pripisuje apsolutno sve što nije u današnjim normama mainstream društva. Ljudi općenito imaju strah od odbacivanja od društva, te se često slažu i sa tvrdnjama u koje ne vjeruju, čak i ako je ona iracionalna a opće prihvatljiva. Gustav Le Bon, psiholog i autor knjige „Psihologija naroda, gomila revolucija“ je rekao: „Već smo predočili kako su gomile nepristupačne razmišljanju i da shvaćaju samo grube asocijacije ideja. Zato se govornici koji je umiju impresionirati pozivaju na njihove osjećaje, a nikada na njihov razum. Zakoni logike nemaju na njih djelovanja.“

Ljudski je propitkivati, sumnjati no danas to nije poželjno jer se ubrzo uz takve ljudi pripisuju razne etikete i stvaraju se tabui. Kritičari teorija zavjera danas često promaše cijelu problematiku zavjera jer u isti „koš“ stavljaju i ravnozemljaše, čipove unutar cjepiva i općenito ljude koji jednostavno imaju sumnje na temelju nekih konkretnih činjenica. Time se promašuje cijeli smisao i čak možda neke teorije koje su istinite odlaze u zaborav, a na ljude se stavljaju svakakve loše etikete samo na temelju općeg stava kojeg su mediji stvorili u vezi svih teorija zavjera.

Teorije zavjera su dobre, tjeraju nas na propitkivanje stvarnosti u kojoj živimo, problem dolazi kada postanemo paranoični pa počnemo pretjerivati na štetu drugih. No, sumnje uvijek mora biti jer je to ljudski, tjera nas da tražimo red u kaosu i smisao našega postojanja.

5.1. Mainstream dokazane teorije zavjera

5.1.1. Pokus 1932. godine u SAD-u nad crncima

Dugo je kružila glasina da postoji zavjera s ciljem da se zataška činjenica da je vlada SAD – a od 1932. godine provodila u Tuskegeeju u Alabami pokus na više od 200 siromašnih crnih muškaraca a da oni to nisu znali u svrhu proučavanja posljedice sifilisa. Pitanje je zašto bi uopće netko to radio, nešto tako neetično i zašto bi Centar za nadzor bolesti dopustio da ljudi umru, i uopće da si dopuste takvu aferu koja im može samo štetiti. Sudionici pokusa nisu bili upoznati o posljedicama niti o svojoj dijagnozi. Obećan im je topli obrok dnevno a u slučaju smrti 35 dolara za troškove pogreba. Za sifilis je lijek penicilin. Doktori tada tim sudionicima nisu za to rekli nego su nastavili istraživanje kako bi proučavali kako se sifilis širi i ubija ljude. Bolesnicima je čak bilo zabranjeno ulaziti u područje gdje se dijelio penicilin. Istraživanje je trajalo do 1972 godine kada su mediji raskrinkali situaciju. Dokazano je da su liječnici dopustili da 622 muškarca vjeruje da su dobivali besplatnu zdravstvenu zaštitu i liječenje, a ustvari nisu dobivali ništa nego su ih samo proučavali. Ideja ovoga eksperimenta je bila od visokog dužnosnika Taliaferra Clarka, te je napredak studije bio redovito prijavljivan vladi te je dobivao pečate odobrenja. Cijelo istraživanje je inače moglo biti obustavljeno zbog Velike depresije i obustave većine sredstva, ali istraživači su se prilagodili te htjeli vidjeti što će se tijelu desiti ako ne dobije nikakav tretman za sifilis. Liječnici su svjesno dopuštali da bolesnici umru, uskraćujući im znanje o liječenju ne samo siflisom nego i arsenom. Komisija je 1969. godine smatrala kako etika nije problem dokle god imaju potporu javnosti. Zanimljivo je da su pacijenti imali veliko povjerenje jedne tamnopute medicinske sestre koja je bila sa njima svih 40 godina i koja je znala za lijek i nije im ništa rekla. Preživjelima se javna zdravstvena služba nije nikada ispričala a voditelj odjela je smatrao kako je eksperiment prerano zatvoren. [24]

Predsjednik Bill Clinton otputovao je 1997. godine u Alabamu kako bi se ispričao preživjelima zbog ovoga sramotnog incidenta u američkoj povijesti. Zbog ovoga slučaja stvoren je Nacionalni odbor za humanističke istrage i stvaranja Odbora za reviziju institucija.

5.1.1. DUPONT zagađenje voda u Zapadnoj Virginiji

DUPONT je američka kemijska korporacija koja se bavi proizvodnjom kemikalija za industriju, herbicidima i insekticidima, sintetičkih vlakana i polimera te između ostalog i naftom, a u partnerstvu sa Merckom proizvodi i lijekove. Sjedište im je u Wilmingtonu, a pogone i podružnice ima po cijelom svijetu. [25] Izumili su teflon koji se koristi gotovo svugdje, a kemikalija PFOA koja se koristi kao premaz se dokazala kao vrlo toksična za ljude. PFOA je fluorirani spoj koji se u naše tijelo apsorbira putem udisanja ili gutanja te se jako teško razgrađuje. Proizveden je 1947. godine no do 2001. godine javnost nije znala o zdravstvenim rizicima te kemikalije. DUPONT je radio vlastita interna istraživanja na životinjama i otkrili su povećanje jetre a kada bi zaposlenicima dali cigarete koje su bile umočene u tu kemikaliju do večeri bi završili sa simptomima gripe. Također, radili su istraživanja na trudnim zaposlenicama te su one rađale defektnu djecu. Ljudi su općenito znali da nešto nije u redu ali nitko se nije usudio reći jer je to bio jedini posao i bili su sretni da uopće rade.

Agencija za zaštitu okoliša je saznala da je DUPONT skrivao informacije o prisutnosti te kemikalije u okolišu i vodama za piće u blizini Washingtona. Kompanija je desetljećima ispuštala PFOA u rijeku Ohio, te je kemikalija završavala u podzemnim vodama koja opskrbljuje lokalnu vodu za piće. Robert Bilott je odvjetnik koji je prvi digao tužbu protiv DUPONT -a. Zastupao je lokalnog farmera u Zapadnoj Virginiji kojemu je stoka umirala zbog nepoznatog uzorka. DUPONT je tvrdio da se farmer loše brine o stoci i da oni nemaju veze s tim bez obzira što je njihovo postrojenje bilo u blizini farmerove kuće. Odvjetnik Bilott koji je nekada zastupao kemijsku kompaniju DUPONT odlučio je dignuti tužbu protiv njih i dokazao da je kompanija 40 godina svijesno trovala građane. Građani Zapadne Virginije dobrovoljno su išli na testiranje krvi te se otkrilo nakon sedam godina istraživanja povezanost PFOA i raznih zdravstvenih problema od karcinoma bubrega, raka testisa, porođajnih deformacija, bolesti štitnjače, hipertenzije u trudnoći i visokog kolesterola. Cijeli proces na sudu je bio dugotrajan i težak jer je jedan mali čovjek uspio pobijediti divovsku kompaniju te je o ovome slučaju i snimljen film „Mutne vode“ iz 2019. godine a nakon prikazivanja filma dionice DUPONTA drastično su pale. Otprilike 70 000 ljudi je diglo tužbu protiv ove kompanije a u 2017. godini DUPONT je platio odštetu od 670 milijuna dolara te je instalirao postrojenje za filtriranje vode na lokaciji Parkersburga. [26] Ova priča je dokaz kako bez obzira što se znalo među građanima da nešto nije u redu sa kompanijom i bez obzira što su građani napadali farmera da „grize ruku koja ga hrani“, uz mnogo truda, dokumentacije i strpljenja je moguće dokazati istinu.

5.2. Popularne teorije zavjera

5.2.1. HAARP

HAARP je program smješten na Aljasci kojim upravlja Sveučilište Aljaske, Američko ratno zrakoplovstvo i Ratna mornarica SAD-a. Namjena mu je istraživanje Zemljine atmosfere pomoću visoko frekventnih radiovalova. Posljednjih godina ovaj vojni i civilni program povezuju sa nizom potresa i poplava te zbog toga ga neki zovu i meteorološko oružje. [27]

HAARP - (*High Frequency Active Auroral Research Program*) odnosno program aktivnog auroralnog istraživanja visoke frekvencije je polje od stotina antena za koje se smatra da kolektivno prema atmosferi mogu odašiljati snagu od nekoliko milijuna wata. Sve je počelo s prostiranjem radio komunikacija kroz ionosferu. HAARP je za elektromagnetsko zračenje ono što je laser za svjetlost.

„(...)Znanstvenici su otkrili da potresi izazivaju promjene u ionosferi i magnetosferi, a HAARP čini to isto, ali u obrnutom smjeru. On pretvara ionosferu u radio predajnik, a ciljana točka na Zemlji je „prijamnik“. [28]

U posljednjih nekoliko godina se na nebu u određeno vrijeme prije pojave potresa viđaju neobična svjetla i dugine boje, a neki kažu da je to pokazatelj HAARP -ove aktivnosti. Ljudi su to vidjeli na nebu prije potresa na Haitiju te na Čileu 2010. godine., a ista pojava opisana je i kod drugih potresa, uključujući onaj 2011. u Japanu. Dimitar Ouzonov i njegov tim u NASA -inom „Centru Goddard za svemirske letove“ su potvrdili da je došlo do naglog i neobjašnjivog zagrijavanja atmosfere točno iznad epicentra potresa u Japanu nekoliko dana prije se on dogodio. [29]

William S. Cohen, bivši američki ministar obrane je 1997. godine rekao: „ stanovite sile se bave eko terorizmom, pri čemu mogu daljinski mijenjati klimu, poticati potrese i vulkane, pomoću elektromagnetskih valova“. [30] Venezuelanski je predsjednik Hugo Chavez 2010. godine optužio SAD da su tektonskim oružjem izazvale potres na Haitiju. [31]

U patentima povezanim s HAARP -om i srodnim patentima stoji da ova tehnologija može:[32]

- Isporučivati dosad nezabilježene količine energije na određene lokacije u atmosferi, i to daleko preciznije od nuklearnog oružja.
- Ometati svjetske komunikacijske sustave, dok HAARP – ove komunikacije ostaju netaknute
- Blokirati nadolazeće projekte
- Manipulirati vremenom

- Manipulirati atmosferom, mijenjajući molekularni sastav nekog atmosferskog područja
- Stvarati eksplozije nuklearnih razmjera bez radijacije, pomoću elektromagnetskih pulseva
- Omogućiti rad na tzv. „radara iznad obzora“

Dali je moguće da postoji razlog zašto su ljudi sve više bezvoljni i depresivni? Sve češće se žalimo zašto je vrijeme drugačije, zašto je sve više vremenskih ekstrema, možda se razlog uistinu krije u mogućnostima HAARP- a.

Ljudski mozak odašilje određene frekvencije te je dokazano kako nam odgovara frekvencija Zemlje, odnosno Schumanova rezonancija od 7,5 Hz do 12 Hz. Kada smo pod utjecajem tih frekvencija osjećamo se dobro, produktivni smo, smanjuje nam se stres te se poboljšava imunološki sustav. Osjećamo se bolje fizički i psihički a to je znanstveno dokazano. U eksperimentu 2011. godine jedan nobelovac Luc Montagnue je dokazao kako iz sterilne vode uz pomoć Schumanove frekvencije nastaje nova DNK.

Ljudi ne bi smjeli manipulirati ni na koji način sa Zemljinom atmosferom jer je to zadiranje u vrlo krhku ravnotežu, ne samo energetska i planetarna, nego to utječe na čitavu biosferu Zemlje. Ako i malo poremetimo energetska strukturu planeta to se mora reflektirati na ekološke sustave. Postoje brojna neobjašnjiva uginuća životinja, od ptica, kitova, riba, možda se to događa zbog uvoda u obrtanje magnetskih polova gdje se posljednji dogodio prije 780000 godina. To je inače prirodna pojava no što ako je i umjetna? Životinjski svijet je najviše usklađen sa prirodom magnetskih polja i svaka promjena utječe na njihov život, pogotovo one životinje čije su navigacijske antene vođene interakcijom tog polja. Također, kontrola nad vremenom bi značila i kontrola nad hranom. Posljednjih godina je sve više suša, u nekim područjima poplava, ne znamo dali je to umjetno stvorena klima ili se prirodno mijenjaju klimatske promjene.

Nikola Tesla je još 1940. godine govorio o svom novom izumu „telesili“, zasnivala se na posve novom principu fizike a za nju je rekao da bi: „nevidljiva zraka mogla istopiti avionske motore na udaljenosti od 400 km, tako da bi se oko pojedine države mogao izgraditi nevidljivi „kineski zid obrane“. Ljudi općenito ne razmišljaju kakvu tehnologiju vojska posjeduje i sve nam se čini kao znanstvena fantastika, no činjenica je da HAARP postoji. Pitanje je samo na koji način djeluje i sa kojom agendom.

Slika 2: Dokazano je da se mozak prilagođava određenim frekvencijama, te da zračenje djeluje na deformitet embrija.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=xi_3dWD0ZaM

Slika 3: Plazma u atmosferi – lijevo gore: Australija 2010.god., desno gore: Rusija 2006.god, lijevo dolje: Kina 1988.god., desno dolje: Norveška 2010.god.

Izvor: https://www.youtube.com/watch?v=xi_3dWD0ZaM

5.2.2. Chemtrails – modifikacija vremena

U novije vrijeme trag iz aviona zvan chemtrails se povezuje sa HAARP – om, odnosno barij koji je nađen u tim tragovima, kako bi bolje funkcionirao. Bernard Eastlund u patentima za HAARP predlaže otpuštanje velikih oblaka barija u magnetosferu da bi se podigla gustoća hladne plazme kroz fotoionizaciju. U jednom radijskom intervju 2007. godine zviždač i bivši američki obavještajac A.C. Griffith je rekao da se čitav chemtrails fenomen vezuje uz tehnologiju koju koristi mornarica i vojska. Govorio je o sustavima koji su se instalirali na nosačima zrakoplova pomoću kojeg se elektromagnetski nadziralo stanje na bojišnici. Da bi se to precizno izvelo morali su raspršiti supstance barija kako bi on djelovao kao hladna plazma, odnosno ionizirajući medij pomoću kojega je lakše usmjeriti zrake HAARP-a. [33]

Zanimljivo je ako se u novije vrijeme počnu pretraživati teorije zavjere naći će se samo članci koji raskrinkavaju te teorije, poput raznih faktografa, ali gledajući medije kroz povijest možemo primijetiti da i u njih treba ponekad sumnjati i voditi se vlastitim mišljenjem te probati potražiti stvarne dokaze. Ako se počne pretraživati riječ *chemtrails*, naići ćemo na članke faktografa dok stvarne priče i tuđa istraživanja moramo potražiti u nekim knjigama ili dokumentarcima.

Dok se na našem području još uvijek misli kako su čudna zaprašivanja samo teorija zavjere, građani Švedske su još 2014. godine podnijeli tužbu protiv svoje vlade i njene tri agencije za rasprostranjeno i sustavno kršenje „načela javnosti“. Postojalo je 4000 zahtjeva građana prema vladi da odgovori na pitanja vezana uz sveprisutno špricanje aerosola diljem čitave zemlje iz zrakoplova a koje se odvija unazad par godina. [34]

Pojam chemtrails je metoda geoinžinjerina i manipulacije vremena zajedno sa HAARP anetanama. Postoji više patenata geoinžinjerina i manipulacije vremenom a tehnika koja najviše brine je ona uz pomoć kemijskog zaprašivanja, pogotovo aluminijevim oksidom i barijem. Ove tehnike smanjuju zagrijavanje atmosfere koristeći prisutnost plinova koji zarobljavaju toplinu u atmosferi. Materijali koji se koriste za ove metode su oksidi metala koji imaju visoku emisiju i nisku reflektivnost.

Zadnjih par godina, nekoliko klimatskih znanstvenika s Harvarda pripremalo se za lansiranje balona sposobnog za prskanje reflektirajućih čestica u atmosferu, u nadi da će saznati više o našoj sposobnosti da se suprotstavimo globalnom zagrijavanju. [35]

Bill Gates, čovjek koji je više puta izrazio odobrenje depopulacije svijeta i financirao programe sterilizacije, objavio je da će izvršiti eksperiment vrijedan 2,3 milijuna funti gdje planira zaustaviti sunčeve zrake u nadi da spasi Zemlju od globalnog zagrijavanja. Tim sa Harvarda planira prskati sitne čestice kalcijevog karbonata u atmosferu 20 km iznad Zemlje te time stvoriti tamne oblake. [36] Nadaju se da će ti kemijski spojevi imati sličan učinak kao vulkan se erupcije jer je 1991.

godine na Filipinima eksplodirao vulkan te ohladio planet za 0,5 stupnjeva Celzijusa u roku od 18 mj. [37] U zadnje vrijeme počeli su se sve više javljati i drugi znanstvenici koji smatraju da solarni geoinžinjeri ipak neće biti pametna ideja a čak i ako se obistini vrlo je vjerojatno da u mainstream medijima neće biti prevelike informacije u vezi toga.

Dok većina neupućene javnosti smatra kako su sve teorije zavjere, utrka za kontrolu ionosfere traje već desetljećima. Još 1965. godine su znanstvenici poticali američki vladu da manipulira atmosferom kako bi riješili problem ugljičnog dioksida i sagorijevanje fosilnih goriva. Vojne sile smatraju kako bi manipulacijom atmosfere omogućili komunikaciju s podmornicama, lakše bi ometali neprijateljske satelite, mijenjali bi vrijeme pa čak i utjecali na naše mozgove.

Prvi javni eksperiment geoinžinjeri se dogodio u Rusiji 2009. godine. Montirali su aerosolne generatore na helikopter i automobil i raspršili čestice visoke i do 200 metara. Znanstvenici su u radu objavljenom u Ruskoj meteorologiji i hidrologiji tvrdili da je eksperiment smanjio količinu sunčeve svjetlosti koja je dospjela na površinu.

South China Morning Post je izvjestio da su Kina i Rusija surađivale na nizu kontroverznih eksperimenata kako bi manipulirali Zemljinom atmosferom u pokušaju da kontroliraju ionosferu, dio atmosfere koji sadrži visoke razine iona i slobodne elektrone koji omogućuju odbijanje radio signala na velikim udaljenostima. [38]

Neurokirurg Russell Blaylock je 2013. godine izrazio zabrinutost zbog povećanja neurodegenerativnih koje su povezane sa izloženošću aluminija.

Izjavio je: „Moja najveća briga je da postoje dokazi da vlada provodi prskanje tona nanočestica aluminijskih spojeva iznad naših glava. U znanstvenoj i medicinskoj literaturi dokazano je da su nano - čestice beskrajno reaktivnije i izazivaju intenzivnu upalu u brojnim tkivima. Posebno zabrinjava učinak ovih nanočestica na mozak i leđnu moždinu, jer je sve veći popis neurodegenerativnih bolesti, uključujući Alzheimerovu, demenciju, Parkinsonovu bolest i Lou Gehrigovu bolest (ALS), snažno povezan s izloženošću aluminiju u okolišu.“ [39]

Razlika contraila i chemtraila je taj što je običan contrail proizvod ispušnih plinova aviona i brzo nestaje, dok nakon chemtraila nebo ostaje išarano, jedva se vide sunčeve zrake a ubrzo nakon toga se vrijeme promijeni. Kao dokaz tome je Kina koja već godinama koristi tehnologiju upravljanja vremenom a najpoznatiji je slučaj Olimpijskih igara 2008. godine kada su smanjili smog i kišu zbog važnih natjecanja. Kina je između 2012. i 2017. uložila 1,34 mlrd. dolara u programe za modifikaciju vremena. Kinesko igranje sa vremenom uzrokovalo je ogromne suše u Indiji. [40]

Problem kod ove teorije je što na momente zvuči nevjerojatno da bi bila istinita ali ima jaka uporišta u znanosti. Ova teorija je na granici zavjere i istine ali svejedno ju moramo staviti pod

teoriju zavjere jer još nije sigurno dokazano da postoji zaprašivanje aluminijem koje šteti zdravlju, bez obzira što modifikacija vremenom dokazano postoji.

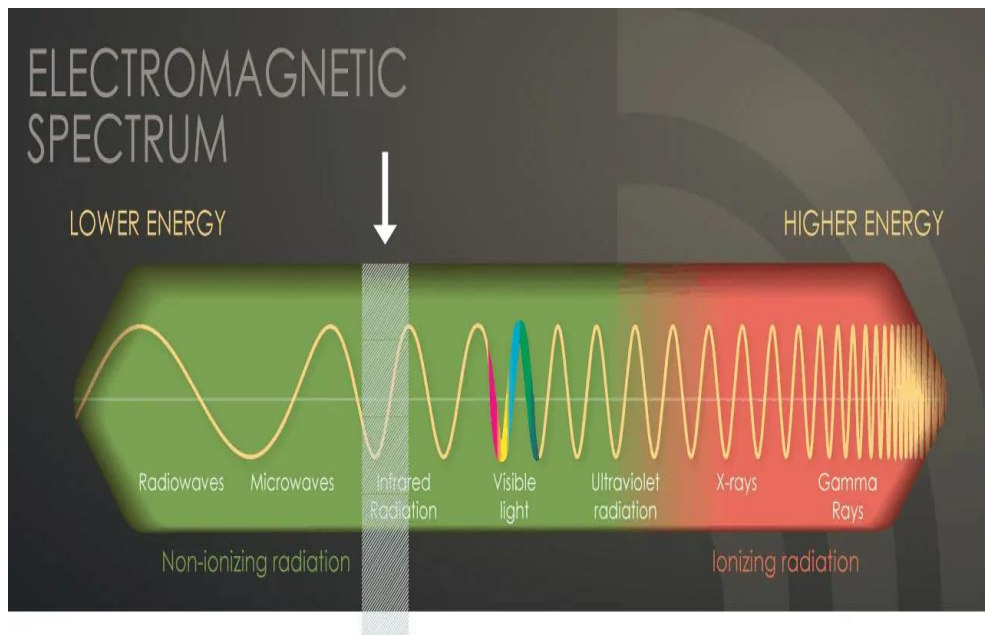
5.2.3. Pandemija bolesti Covid – 19, povezanost 5G mreže i čipiranje

„Istraživanja pokazuju kako se sklonost teorijama zavjera pojačava u situacijama u kojima se zbivaju veliki i značajni događaji koji zbog nezadovoljavajućih objašnjenja potiču osjećaje bespomoćnosti, nesigurnosti, nepredvidljivosti te reduciraju razinu političkog povjerenja.“ [41]

Od kada se pojavila pandemija Covid -19 počele su se i pojavljivati teorije zavjera vezane uz nju. Od kada traje pandemija ljudi su sve više počeli vjerovati u razne teorije. Razdoblja velikih kriza su oduvijek bile povodi za širenje i pojavu novih teorija jer su ljudi u strahu i ne razmišljaju racionalno. Od početka pandemije su se pojavile urote kako je 5G uzrok koronavirusa, te da je plan Bill Gatesa da čipira cijelo stanovništvo kako bi upravljao sa našim životima. Zbog ovakvih ekstremnih teorija ljudi su se manje pridržavali mjera a time i manje vjerovali medijima. Velika većina teorija kako su 5G i čipovi povezani sa Covid -om se mogu naći na Youtube-u. Ljudi su na neki način povezali postavljanje prvih 5G tornjeva u Wuhanu sa širenjem virusa i kako o no uzrokuje DNK mutacije unutar čovjeka. Tokom povijesti su se ljudi uvijek protivili novim tehnologijama jer su bili u strahu od nečega nepoznatoga, također bili su neuki što pridonosi cijeloj misteriji nove tehnologije. U komentarima na društvenim mrežama može se naći kako je 5G zabranjen u mnogim zemljama EU, kako oštećuje imunološki sustav drveća i ubija insekte, kako je to vojna tehnologija za kontrolu stanovništva...

Jedno Švicarsko istraživanje provedeno u srpnju 2020. godine je pokazalo da svaki deseti ispitanik snažno podržava teorije zavjera te da takvi ljudi koji čvrsto vjeruju pokazuju manju kognitivnu pristranost od ljudi koji u potpunosti odbacuju teorije. [42]

Nuklearni fizičar Saša Blagus jer izjavio kako je utjecaj 5G mreže jako mali ili ga uopće nema te da ono ne može probiti u naš organizam te izmijeniti DNK i slično. [43]

Slika 4: 5G (bijeli dio) se nalazi između radiovalova i mikrovalova – i dalje vrlo daleko od graničnog UV zračenja, do kojega nas dijeli vidljivi dio spektra – svjetlo. Izvor: <https://faktograf.hr/2020/03/16/korona-virus-5g-ivijesti/>

Tehnologije 4G i ranije više zrače nego što će 5G. Tvrdnja kako 5G utječe na virus Covid-a je raskrinkana do sada mnogo puta kao i da zračenje mobitela pridonosi povećanju raka i tumora. Također, ako 5G utječe na virus, postavlja se pitanje zašto do sada nije utjecao i na ostale prehlade i gripe. Dr. sc. Saša Ceci, znanstvenik sa Instituta „Ruđer Bošković“ koji se bavi fizikom elementarnih čestica je izjavio kako 5G može jedino zagrijati našu kožu. [44]

Uz teoriju 5G mreže pojavila se i teorija kako nas Bill Gates želi čipirati pomoću cjepiva za Covid. Istina je da je Bill Gates puno govorio o virusu Covida, povezuje ga se sa testiranjem cjepiva na djeci u Africi, čak je mnogo puta prognozirao koliko će pandemija trajati, te su se zbog toga počele javljati svakakve teorije o njegovim čipovima u cjepivima. No, istina je da njegova zaklada Gates ima angažirane najbolje ljude iz svih tvrtki za cjepiva te su za cjepivo protiv Covida korištena sva znanja najboljih znanstvenika i doktora, a za sastojke cjepiva tvrdi da su poznata koja se nalaze u svim ostalim cjepivima ikad proizvedenim. [45]

Uostalom, za sva cjepiva koja se koriste postoji određeni rizik nuspojava, no za cjepivo Covida se digla velika prašina zbog toga što se čini kako je cjepivo napravljeno u manje od godinu dana. Današnja tehnologija je jako napredovala te najveće kompanije godinama rade na cjepivima i testiranju. Naravno, sumnja mora postojati u ispravnost cjepiva ali jedino u narednim godinama ćemo moći vidjeti da li će biti posljedica i kakvih. Svi smo se u životu cijepili protiv bolesti od djetinjstva, te vjerovati kako će baš ovo cjepivo Covida biti drugačije jednostavno nema smisla. Ljudi su svejedno u strahu ali to je prirodno i ljudski, no potrebno je ponekad se educirati i biti svjestan situacije, pogotovo kada je u pitanju pandemija. U današnjem dobu gdje nas mogu pratiti

preko mobitela, i kada smo stalno dostupni svakoj kompaniji koja nas oglašava kako želi, suludo je misliti kako nas netko želi čipirati pomoću cjepiva, kada to može učiniti na puno jednostavnije načine.

5.2.4. Cjepiva i autizam

Razvoj cjepiva je pridonijelo poboljšanje ljudskom zdravlju, duži i kvalitetniji život. Svi smo u životu primili potrebna cjepiva kako bi suzbili razne bolesti. Medicina je napredovala te spasila mnogobrojne živote. Zašto se posljednjih godina javlja sumnja prema farmaceutskoj industriji i određenim cjepivima za djecu. A zbog tih sumnji i straha se danas ljudi boje i cjepiva za Covid. Sigurno smo svi jednom čuli kako je nečije dijete autistično i kako za to krive cjepiva. Pa čak i kako doktori priznaju da određena cjepiva uzrokuju ili potiču stvaranje autizma ali je to javna tajna. Postoje brojni dokumentarci u kojima farmaceutski zviždači tvrde kako se od javnosti godinama krije da MMR cjepivo (skraćenica od engleskih naziva za ospice, zaušnjake i rubeolu) povećava rizik od razvoja autizma kod djece. Činjenica je da je sve više autistične djece, no razloga može biti više ali nitko ne zna točno zbog čega.

„Autizam je biološki razvojni poremećaj mozga. Zbog prirode nastanka i manifestacije, autizam je vrlo složeni poremećaj. Glavne karakteristike autizma su slaba ili nikakva socijalna interakcija i komunikacija, ograničeni i ponavljajući obrasci ponašanja. (...) Broj registriranih ljudi s autizmom drastično se povećao od 1980-ih, to je i dijelom zbog unaprijeđenog postupka dijagnoze autizma, stoga se još tek nagađa je li postotak autista zaista narastao.“ [46]

U intervju posvećenom djeci oštećenoj cjepivima doktorica Lidija Gjalski i nezavisni znanstvenik Andrew Wakefield govore na koje načine medicinski lobi postupa sa liječnicima koji preispituju dogmu o cijepljenju, metode koje se primjenjuju kako bi se spriječilo da istina o cjepivima izađe na vidjelo te kako filmovi mogu biti moćno sredstvo o širenju činjenica o cjepivima. Andrew Wakefield je neovisni znanstvenik koji 30 godina istražuje cjepiva te u intervju i svom dokumentarcu Vaxxed objašnjava kako ona oštećuju djecu, uništavaju kolektivni imunitet i pretvaraju blagu dječju bolest poput ospica u ozbiljnu bolest odraslih ljudi. [47]

Velika prašina se digla kada je HRT usred pandemije Covida emitirao „antivaxserski“ dokumentarni serijal *Susreti s autizmom: Prava istina*.

Zbog toga se oglasio Krunoslav Capak izjavivši kako treba ograničiti pristup antivaxserskim organizacijama da istupaju u javnosti. [48]

Također, Britanska Nacionalna zdravstvena služba (NHS) je izjavila kako ne znaju što uzrokuje autizam niti ima li uzroka, no objašnjavaju kako za autizam nije kriva hrana, cjepiva ili roditelji.

Mnogi „antivakseri“ također tvrde da je aluminij u cjepivima veliki problem, no dječja bolnica u Philadelphiji je objasnila kako su količine aluminija trivijalne te kako on pojačava imunološki odgovor na cjepivo. [49]

Činjenica je da nitko ne zna kako točno nastaje autizam te povećanje autistične djece zadnjih godina ima veze s tim što se novim metodama u medicini dijagnostika poboljšala pa se zato čini kako ima više autistične djece.

6. Medijska pismenost

U digitalnom svijetu, našem globalnom selu, moramo znati kako protumačiti informacije koje svakodnevno dobivamo. Digitalni svijet se konstantno mijenja velikom brzinom pred našim očima a razumjeti kontekst novih medija je jedna od glavnih stavki za život u globalnom svijetu. Baš zbog sve većeg broja lažnih vijesti, teorija zavjera i medijske manipulacije je bitno biti pismen na internetu. U Hrvatskoj imamo portal Medijska pismenost gdje se građane uči kako na pravi način sudjelovati u globalnom selu odnosno u svim njegovim društvenim, kulturnim i demokratskim događanjima i procesima. Medijska pismenost nam daje znanje i vještine koje nam pomažu razumjeti medije jer utjecaj medija je velik. Pod medijskom pismenošću se podrazumijeva razumijevanje kako oni djeluju, zašto su neke vijesti na naslovnica a neke ne, kako tumačiti reklame, razlika raznih programa na televiziji naprimjer reallity show-ovi i igrani program, razlike medijske stvarnosti i onoga što se događa za stvarno.... [50]

Djecu treba odmalena učiti sve te stvari kako se ne bi dogodilo da kada odrastu vjeruju baš svemu što nam mediji prezentiraju. Postoje razne vrste lažnih vijesti; dezinformacija, klikolovke, satire... Dezinformacija je kada jedna osoba širi lažne informacije, najčešće na internetu jer ga tamo nitko ne možemo pratiti ni provjeriti, i može se kriti iza lažnog profila. Činjenica je da svaki novinar istu priču prepričava na svoj način ali se drži provjerenih činjenica, dok kod internet novinara svatko može pisati što želi. Klikolovke su stranice koje imaju senzacionalne naslove samo kako bi što više ljudi kliknulo i kako bi oni imali veći prihod od oglasa. Takve stranice treba znati primijetiti, a najčešće su to stranice koje imaju bombastične naslove ili nude nešto što zvuči predobro da bi bilo istinito. Naravno najpoznatije su sitne manipulacije novinara, tvrdnje za koje nije lako odrediti dali su istinite ili ne. Glasine često nastaju od mnogo malih istina i kada se sakupe nastaju iskrivljenja koja postaju velika neistina a često namjera bude politička. Medijska pismenost nas mora naučiti kako kritički razmišljati, a to su vještine koje se stječu učenjem o alatima i tehnologijama digitalnog svijeta, analizirati i prosuditi sami razlike između mišljenja i činjenica koje nam se serviraju na internetu i TV. U Hrvatskoj imamo i dane medijske pismenosti kako bi se što više djece upoznalo sa osnovama istoga, a pokrenuto je od strane Agencije za elektroničke medije i ureda UNICEF-a. Cilj je sigurno korištenje novih tehnologija bez kojih nema napretka u našem globalnom selu. [51]

7. Istraživanje stavova studenata o medijskoj cenzuri i teorijama zavjere

7.1. Uvod i svrha intervjua

Intervju na 10 studenata je provedeno kako bi se uokvirio završni rad „Mediji i teorije zavjere“. Svrha intervjua je utvrditi svjesnost korisnika ankete o medijskim manipulacijama te postotak vjerovanja u teorije zavjere. Teorije zavjere su sve popularnije usprkos raznim faktografima i medijskim pokušajima ispravljanja pogrešnih činjenica i lažnih vijesti. Mediji su imali tendenciju manipulirati javnost kroz povijest te su se možda zbog toga ljudi okretali drugim alternativnim činjenicama. Iz toga razloga se u ovom radu objašnjavala medijska manipulacija, uloga medija te razne teorije zavjere između kojih su se neke ispostavile točnima.

7.2. Ciljevi intervjua

Stavovi i mišljenja znaju biti vrlo različiti neovisno o rodu i starosti ispitanika. Ne analizirajući faktore koji su mogli utjecati na stvaranje tih stavova, glavni cilj je saznati stavove i mišljenja u vezi medija i vjerovanja u teorije zavjere. Cilj intervjua je prikupljanje podataka dali ispitanici vjeruju mainstream medijima ili su više skloni vjerovanju u teorije zavjere. Također, cilj je vidjeti jeli korisnici primjećuju medijsku manipulaciju te njihov općeniti stav prema medijima.

7.3. Pitanja intervjua i odgovori

Pitanja intervjua obuhvaćaju 10 pitanja o kojima se raspravlja kada su u pitanju mediji i teorije zavjera. To su pozitivan ili negativan stav prema medijima, razina povjerenja u njih, svjesnost njihove manipulacije u svrhu nekih agenda, postotak vjerovanja u teorije zavjera i na posljertku kome se okreću kada se žele informirati.

1. Koje je vaše općenito mišljenje o medijima?

Josip, 21: „Smatram da su mediji svakako korisni. Bolje nam je s njima nego da smo bez njih, međutim iako je opće poznato da mnogi mediji često objavljuju neistine ili iskrivljuju istinu u svoju korist i poslovnu profit, svaka osoba koja se želi informirati oko nečega trebala bi provjeriti više izvora jer je vrlo vjerojatno da se svaki od njih po nečemu razlikuje, a konačno formiranje mišljenja trebalo bi se temeljiti na analiziranju svih podataka koje dobijemo/pročitamo. Naravno, ima tu i druga strana priče gdje mnogi ljudi prate samo jedan medij i slijepo mu vjeruju, što smatram da nikako nije dobro jer bi svi trebali biti otvorenog uma, barem da čujemo što druga strana ima za reći.“

Leo, 21: „Mediji su iznimno bitno sredstvo za prijenos i širenje informacija te bez njih današnji svijet ne bi mogao funkcionirati. Mediji bi trebali biti objektivni, ali vjerujem u praksi nije uvijek tako. U objektivnost medija vjerujem da je umiješana politika, moć, novac i slično, ali unatoč svemu pokušavaju se doimati što objektivnijima kako bi zadržali povjerenje ljudi.“

Ivan, 21: „Relativno vjerujem medijima, smatram da su većinom objektivni, osim u nekim slučajevima kada se primjerice treba spašavati imidž neke osobe ili organizacije kroz PR.“

Ivan, 22: „Smatram da rijetko koji medij prenosi sliku u potpunosti. Smatram li to subjektivnim? Možda malo, ali također smatram da smo sami odgovorni kakve informacije i iz kojih izvora primamo. Vjerujem li medijima? Da, oni samo prenose dobivene informacije. Ako se radi o namjerno promijenjenim ili lažnim informacijama onda imamo blagi problem.“

Neven, 24: „Ovisi kako koji medij, ne smatram ih objektivnim iz razloga što živimo u svijetu prebrzog stvaranja vijesti zbog ekonomske isplativosti. U tom svijetu mnogi novinari ne mogu odrađivati svoj posao dovoljno kvalitetno jer su spriječeni vremenskim rokovima, ali i cenzuriranju istine zbog nedovoljno medijske slobode. Postoje puno primjera kada su novinari koji su izvještavali o korupciji neke vlade završili bez posla ili bez toga da je njihov rad bio financiran. Mediji služe prije svega ljudima koji se žele informirati o određenim društvenim događanjima, pojavama, društvu itd... Ali to ne znači da ne postoji zlouporaba istih.“

Matea, 22: „Ne vjerujem svim informacijama što ih razni mediji prenose. Smatram da mediji nikad nisu bili objektivni niti će to ikad postati. Mediji bi po mom mišljenju trebali služiti društvu, očekuje se od njih da nude cjelovite, potpune i točne informacije, te da ih ne iskrivljuju radi manipulacije javnosti.“

Silva, 21: „Smatram da većina medija radi u korist određenim osobama, udrugama, strankama kako bi promovirala njihova stajališta, ali ima i onih rijetkih koji djeluju u korist građana. Provjerenim medijima vjerujem ali većini ne.“

Andrijana, 42: „Smatram da su mediji potrebni, ali da većina medija nije objektivna. Mislim da većina njih služi političarima ili drugim moćnicima koji na taj način manipuliraju na način da javnosti prezentiraju informacije koje njima koriste.“

Petra, 21: „Smatram da nam mediji prenose puno dobrih i korisnih informacija i pomoću njih jako brzo možemo saznati sve što nas zanima. Uglavnom vjerujem informacijama koje prenose provjereni mediji i smatram da većinom objektivno pišu.“

Tonia, 21: „Ne vjerujem medijima jer smatram da su u službi političara koji su u tom trenutku na vlasti. Služe za širenje dezinformacija, većinom laži koje obmanjuju narod- većinom starije stanovništvo koje ne koristi društvene mreže, internet i sl., te ne mogu doći do pravih informacija. Današnji mediji služe za „ispiranje mozgova“ i nametanje krivih stavova, uvjerenja, što je „normalno“, a što nije itd.“

2. Koje vrste medija najviše koristite?

Josip, 21: „Uglavnom Internet jer mi je u džepu stalno, a još se i ne mora plaćati. Klasične novine su samo „inconvenience“ teški tako da to ne dolazi u obzir. Na internetu uglavnom dolazim do informacija putem Reddita ili Twittera + ako me baš nešto zanima onda ću sam istražiti više izvora. Prije ću pročitati neki engleski portal (nije specificirano) nego domaći portal poput 24 sata, Indexa... Često čitam The Verge jer tamo nalazim informacije o stvarima koje me najviše zanimaju.“

Leo, 21: „Od medija najviše koristim internet (razni poznatiji i manje poznati portali te određeni YT kanali) i televiziju (pretežito HRT) te ponekad radio.“

Ivan, 21: „Televizija – Hrt, N1, Internet – 24 sata, index.“

Ivan, 22: „Internet: Jutarnji list, Al Jazeera, r/news, r/worldnews, CNN, BBC, novine: Jutarnji ponekad.“

Neven, 24: „Koristim najviše facebook i instagram prema kojem mi izlaze pojedine objave vezane uz medijske članke, od portala najviše čitam Slobodnu Dalmaciju, indeks i jutarnji list.“

Matea, 22: „Ne bih rekla da postoji određeni portal na internetu kojeg svakodnevno pregledavam. Najčešće zapravo koristim Chrome i njegove predložene „Članke za mene“ koji se pojavljuju kada otvorim novu karticu na mobitelu. Ovisno o naslovima koji se tamo pojavljuju, odabirem članke koji me interesiraju. Za konkretne informacije o nekoj temi najčešće se obraćam vijestima na televiziji (npr. – Dnevnik na HRT-u) ili radiju.“

Silva, 21: „Najviše koristim internet (VICE – zanimljivosti iz svijeta, Varaždinski.hr – lokalne vijesti...), ponekad slušam radio (radio 101, radio sjeverozapad...), a kada nemam pametnijeg posla prelistam i novine (Regionalni).“

Andrijana, 42: „Internetski portali – Indeks, Jutarnji list, Slobodna Dalmacija.“

Petra, 21: „Najviše koristim internet, a na internetu većinom pratim lokalne portale kao što su Podravski list, ePodravina, Klikaj.hr i Drava.info.“

Tonia, 21: „Najviše koristim internet; društvene mreže (facebook)- Liberal, Transformacija svijesti, privatne i javne osobe, znanstvenike i stručnjake za svoje područje, zatim youtube- Kamberizam, Ključevi univerzuma, Atma...“

3. Vjerujete li više mainstream vijestima ili se više okrećete alternativnim činjenicama?

Josip, 21: „Mainstream vijesti ne pratim. Osim eventualno kada su neki politički izbori, tada volim proći brzinski kroz svaki program čisto da čujem što pričaju, ali ovo je čisto iz neke znatiželje—ne formiram mišljenja nakon što pogledam neke od mainstream medija. Shvatio sam da u životu nema smisla trošiti svoje vrijeme i napore na stvari koje me ne zanimaju, tako da izbjegavam kompletno bilo koje članke sa mainstream medija ili bilo kakvih alternativa jer su to uglavnom neke političke propagande ili clickbaitovi.“

Leo, 21: „Pretežito vjerujem mainstream vijestima, ali okrećem se i dodatnim alternativnim vijestima jer mainstream mediji iako će reći istinu, više će obraćati pažnju na ono što im odgovara, a manje na ono što ne žele da se pročuje. Jedna od, po meni, boljih facebook medijskih portala je SOS – strah od slobode koji detaljno istražuje činjenice, obraća pozornost na brojne stvari na koje klasični mediji uglavnom neće, cijele tekstove stavljaju na facebook tako da nema clickbaitova, reklama i sl.“

Ivan, 21: „Više vjerujem mainstream medijima.“

Ivan, 22: „Prema „mainstream“ vijestima sam skeptičan, alternativnim uopće ne vjerujem. Ne vjerujem niti jednom portalu/mediju koji sam sebe naziva alternativnim.“

Neven, 24: „Vjerujem više mainstream medijima jer smatram da su objektivniji, npr. Na hrt-u postoje jako dobre informativne i političke emisije (otvoreno, knjiga ili život). Ostali mediji su konzumirani ne zato što nude istinu nego nude drugačiji sadržaj. Od alternativnih časopisa volim pročitati Svjetlost.“

Matea, 22: „Iako svaku vijest koja dolazi iz bilo kojeg medija konzumiram s određenim oprezom, rekla bih da više vjerujem mainstream vijestima objavljenim na televiziji i radiju jer smatram da su informacije koje se objavljuju preko tih medija u većem postotku provjerene i točne. Kada čitam članke na internetu (npr. o nekoj izvanrednoj vijesti) svakako provjeravam i uspoređujem s drugim člancima ako nisam u mogućnosti poslušati Vijesti na radiju ili televiziji

jer na taj način pokušavam donekle odrediti što je točno u cijeloj priči, a što je nadodano radi određene senzacije.“

Silva, 21: „Ne bi rekla da vjerujem mainstream vijestima ali njih više pratim.“

Andrijana, 42: „S obzirom da čitam jedino i gledam jedino mainstream medijske izvore ne mogu uspoređivati kome više vjerujem, ali mogu reći da ni ovima koje čitam i gledam ne vjerujem potpuno.“

Petra, 21: „Više vjerujem mainstream vijestima, a najviše vjerujem NOVA TV-u, HRT-u i RTL-u.“

Tonia, 21: „Uvijek se okrećem alternativnim činjenicama. Često znam istražiti informaciju, vijest, na više kanala, tako i u mainstream medijima, kako bih ih usporedila i sama zaključila što je stvarna istina- mainstream vijesti većinom nisu mjerodavni. Više vjerujem Liberalu i Transfomaciji svijesti.“

4. Vjerujete li da su suvremenim medijima važniji profit i senzacionalizam od moralnih vrijednosti društva?

Josip, 21: „Vjerojatno. U većini slučajeva ljudi koji drže najveće medije u RH ili u svijetu bore se za gledatelje i čitatelje, tako da će češće zavarati svijet radi osobnog profita, nego potencijalno igrati protiv sebe i ugroziti svoju reputaciju sa istinom. Svi vole novac, i teško mi je povjerovati da moćnici ovog svijeta rade bilo što, a da im profit nije na prvom mjestu. Naravno, ima ljudi kojima je cilj širiti samo istinu bez obzira kako će utjecati na njih, ali opet—većina to ne radi i zbog toga i jesmo svi ovako užasno podijeljeni kad je riječ o političkim pogledima, nacionalnosti ili vjеровanjima. Svatko igra za sebe.“

Leo, 21: „Vjerujem da je većini medija bitniji profit (protiv čega nemam ništa protiv dokle god je na pošten način, svi rade kako bi što više zaradili), ali vjerujem da i dalje postoje mediji koji žele prikazati istinu što bolje i objektivnije. Naravno brojni mediji teže senzacionalizmu kako bi pridobili što veću publiku, ali na nama je da odaberemo što želimo.“

Ivan, 21: “ Vjerujem da su suvremenim medijima važniji profit i senzacionalnost zbog društva u kojem živimo, a rekao bi da su glavne poruke i funkcije informiranost, zabava i oglašavanje.“

Ivan, 22: „Što su to suvremeni mediji? Što su moralne vrijednosti društva? Tko ih postavlja?

Profit je svima bitan. I iako je puno novinara bogato, također je puno novinara u zatvoru jer su otkrili ljudima istinu.“

Neven, 24: „Vjerujem da profit i senzacija definitivno igraju veliku ulogu, nažalost ponekad prevagnu u eksploataciji vijesti, ali smatram da mediji kreiraju sadržaj po moralnim vrijednostima društva pa čak i ako to društvo zahtjeva čitati laž, onda će mediji tu laž i održavati.“

Matea, 22: „Mislim da je svima jasno da današnja uloga medija nije samo informiranje, već i stvaranje određenog profita (bilo da se radi o komercijalnom profitu, političkom utjecaju, određenoj popularnosti). Mediji konstantno proizvode veliku količinu novca jer više ne prodaju svoj sadržaj publici, nego prodaju svoju publiku oglašivačima. Stoga bi glavne poruke koje današnji mediji šalju bile te da provjereno informiranje i činjenice više nemaju nikakvu ulogu u kreiranju stavova publike, već da je važnije stvoriti ogromnu količinu sadržaja zbog određenog profita. Pri tome se svakako može primijetiti i trend infotainment-a, odnosno prezentiranja društvene stvarnosti i ozbiljnih tema u formi senzacije i zabave.“

Silva, 21: „Vjerujem da je suvremenim medijima važniji profit i senzacionalizam, oni ljudima nameću određena stajališta i ne pružaju dovoljno informacija da osoba sama prosudi što misli o određenoj temi. Općenito ne pišu o nekim bitnim temama već izvještavaju tko je s kim bio i gdje, kako je bio obučan, što je jeo...“

Andrijana, 42: „Vjerujem da im je važniji profit i senzacionalizam od moralnih vrijednosti društva zato što svaku vijest ponavljaju bezbroj puta iako o njoj nemaju nekih bitnih novosti, međusobno se natječu tko će prvi vijest objaviti, a na ne tako jako bitne vijesti stavljaju natpis „prijelomna vijest“ kako bi od ničega napravili senzaciju.“

Petra, 21: „Vjerujem da je medijima jako važan profit i da će objaviti bilo što da privuku pozornost. Vjerujem da je većini medija bitniji profit i senzacionalizam od moralnih vrijednosti društva jer ima svakakvih naslova kojima se pokazuje da neke stvari objavljuju da bi imali veći broj klikova i time povećali svoju zaradu.“

Tonia, 21: „Čvrsto vjerujem da su suvremenim medijima jedino bitni profit i senzacionalizam. Najbolji razlog mog uvjerenja je današnji život koji živimo u doba „pandemije“. Da moja uvjerenja nisu točna, naslovi današnjih vijesti ne bi se vrtili oko korone, reklamiranja bolesti i njenog „riješnja“, brojkama umrlih, zaraženih i sl. Izvještavali bi nas o stvarnoj situaciji, na primjer, kad se pogledaju statistički podatci da je broj umrlih u odnosu na prošle godine još i manji, da Indija ne grca u truplima i da ne spaljuju tijela jer nemaju kamo s njima, nego jer je to njihov običaj već stoljećima.“

5. Smatrate li da postoji određena cenzura u medijima i zašto?

Josip, 21: „Naravno. Ovo pitanje je dosta slično kao i prethodno. Sigurno će vlasnik neke medijske kuće cenzurirati sadržaj i informacije koje njemu ne idu u korist. Npr. kod plaćene reklame na društvenim mrežama, osoba/tvrtka koja vodi kampanju može bez problema na Instagramu obrisati bilo koji komentar sa te plaćene objave. Hipotetski kad bi rekli da je HDZ napravio promo kampanje putem Instagrama, svi negativni komentari se mogu obrisati. Organizacije ovo čine 100% i to je samo jedan od primjera cenzure u medijima.“

Leo, 21: „Vjerujem da postoji cenzura u medijima jer se isprepliće s politikom, moći, novcem... Kako je danas korona glavna tema svakog dnevnika i sve se danas vrti oko toga mnoge stvari su mogle proći ispod radara.“

Ivan, 21: „Smatram da postoji određena doza cenzure, ali da nije toliko velika kao što narod misli, određenu vrstu cenzure u medijima ne smatram nužno lošom stvari. Od nekih primjera sam čuo za događaje kad bi ministarstvo zvalo Hrt i žalilo se na određene novinare, međutim nisam siguran je li to potvrđeno i istinito.“

Ivan, 22: „Cenzura je ogroman pojam. Staviti nečije inicijale umjesto punog imena kako bi se zaštitilo svjedoka ili jer je slučaj još uvijek otvoren je cenzura. Autocenzura je također oblik cenzure. Presretanje putničkog aviona migovima i prisilno slijetanje u Minsk kako bi oteli novinara koji piše protiv vlade je također cenzura (Ryanair Flight 4978).“

Neven, 24: „Smatram da postoji cenzura, pogotovo ukoliko se kritiziraju oni koji su na vlasti, oni koji posjeduju određeni medij. Zadnji primjer cenzure kojeg se sjećam je zamučivanje branda na ogrlici jedne pjevačice u televizijskoj emisiji.“

Matea, 22: „Da, smatram da konkretno u Hrvatskoj ima cenzure u medijima koja postoji još od propada Jugoslavije. Iako postoji sloboda mišljenja, novinari u Hrvatskoj se rijetko mogu nekažnjeno slobodno izražavati. Tako se svakodnevno može čuti o raznim metodama zastrašivanja novinara (tužbe i otkazi) kojima se služe na primjer neki političari kako bi sebi osigurali kontrolu vlasti.“

Silva, 21: „U medijima postoji cenzura. Pojedincima koji imaju veću moć nad medijima ne ide u korist ako se piše protiv njih, kada ljudi znaju manje lakše je njima manipulirati. Tijekom prijašnjih izbora cenzurirali su se određeni kandidati čija pobjeda ne bi išla u korist aktualnoj vlasti.“

Andrijana, 42: „Smatram da postoji cenzura zato što većina medija ima svoju političku opciju koja iza nje stoji. Samim tim cenzuriraju se stvari koje toj političkoj opciji ne idu u prilog.“

Petra, 21: „Postoji cenzura u objavama koje izvještavaju npr. o prometnim nesrećama, pa se ne objavljuju imena osoba koje su sudjelovale u nesreći i slično.“

Tonia, 21: „Smatram da je cenzura u medijima nikad jača. Najbolji primjer je da kad objavite neku objavu vezanu za koronu, a po njima „nije istinita“, Facebook će automatski uz vašu objavu ispisati svoj prozorčić kojim Vas i sve koji čitaju obavještava da informacije nisu točne i da ćete prave informirane dobiti od njih, a ako im objava jako „smeta“ također će Vam ju i ubrzo izbrisati. Osim Facebooka, brisanjem korisničkih računa, stranica i kanala, bavi se i Youtube, iako objave ne krše njihove uvjete korištenja, nego izražavaju svoju istinu koja se kosi s njihovom.“

6. Vjerujete li teorijama zavjere?

Josip, 21: „Vjerujem da u većini teorija zavjera postoji barem djelić istine, međutim na ovako teška pitanja ne mogu ništa sa sigurnošću tvrditi. Teorije zavjera koje imaju barem neke konkretne dokaze mogu čak uzeti u obzir da su istinite, tipa 9/11. Međutim, u zadnje vrijeme s razvojem interneta i digitalne komunikacije, kao da su se sekte oko teorija zavjera stvorile kojima je jedini i glavni cilj svaku stvar i događaj koji se ikad dogodio predstaviti kao neku teoriju zavjere. Većina teorija zavjera je čista izmišljotina, jer mnogi ljudi danas su lijeni i ništa konkretno ne mogu napraviti od sebe i svog vremena, pa onda 24/7 po internetu izmišljaju gluposti i šire isto sa ostalim ljudima sličnog razmišljanja.“

Leo, 21: „Moglo bi se reći da vjerujem. Štetnost cijepljenja, manipulacije svjetskom populacijom...“

Ivan, 21: „Ne vjerujem jer ih smatram pomalo bizarnima, a u nekim slučajevima i opasnim za demokraciju.“

Ivan, 22: „Iako ima zanimljivih, ne vjerujem. Dovoljno se zapitati kakvu netko ima korist od baš te teorije zavjere i zašto bi aktivno lagao o tome. Ljudi imaju previše slobodnog vremena.“

Neven, 24: „Vjerujem u teorije zavjere, ali ne u sve teorije zavjere. Vjerujem ukoliko nešto ima smisla kao npr. U teoriju smrti princeze Diane koja je umrla zbog popuštanja kočnica, a lako je za povjerovati da je ta smrt bila podmetnuta zbog njene različitosti koju drugi nisu lako podnosili. Vjerujem zato što bi bilo previše naivno vjerovati svemu što nam mediji serviraju i ne vjerujem ukoliko se radi o teoriji koju ne mogu povezati sa stvarnim događajem.“

Matea, 22: „Zbog toga što se ne pouzdam u sve što pišu mainstream mediji, odnosno u to što se sve može naći na društvenim mrežama, ne vjerujem ni u teorije zavjere jer smatram da su one posljedice dezinformiranja društva upravo preko tih medija.“

Silva, 21: „Vjerujem u određene teorije zavjere koje su potkrepljene s logičnim činjenicama. Ponekad je zanimljivo čuti određene teorije i razmisliti zašto slijepo vjerujemo u ono što nas netko uči. Neke stvari koje su bile uzimane zdravo za gotovo ispostavile su se da su laži. Jedna od teorija zavjere kojoj bi se mogla prikloniti je ona o slijetanju na Mjesec, od činjenica da

su originalne kazete uništene i ostalih činjenica vezane uz same snimke te da su se u to doba Amerika i Rusija utrkivale u tome koja će učiniti nešto veće i bolje ne bi me čudilo da je jedna strana iscenirala događaj prije nego se on stvarno dogodio kako bi pokazala svoju inferiornost. Još jedna teorije zavjere koja mi osobno ima smisla je ona vezana uz Codex Alimentarius.“

Andrijana, 42: „Ne vjerujem u teorije zavjere zato što to nije u mojoj prirodi. Ako i postoje, ne želim se njima baviti.“

Petra, 21: „Nisam previše upoznata s teorijama zavjere, ali vjerujem u neke teorije zavjere koje znam. Vjerujem da postoji neki veći razlog zbog kojeg je nastala pandemija u kojoj smo trenutno i mislim da politika ima veliki utjecaj na to, a ne sama bolest. Vjerujem u teoriju o vanzemalcima.“

Tonia, 21: „Vjerujem u „teorije zavjere“ iako više ne možemo reći da su teorije kad su se dokazale istinitima. Dobile su taj naziv od mainstream medija u svrhu etiketiranja ljudi koji u njih vjeruju, da su čudaci i luđaci. Vjerujem u više njih, pa ću navesti samo par primjera- da je korona plandemija, da maske i sve mjere ne služe ničemu, da cijepiva protiv korone izazivaju bolesti i smrt, chemtrail...“

7. Smatrate li da je naša stvarnost kreirana od strane tajnih društva te da s nama manipuliraju preko mainstream medija?

Josip, 21: „Isto jako teško pitanje za koje nisam dovoljno upoznat da mogu konkretno odgovoriti. Vjerojatno ima istine u tome, ali čisto sumnjam da se prije nekoliko stotina godina par ljudi udružilo i dogovorilo da zavladaju društvom. Realniji scenarij bi bio da su kroz povijest određeni ljudi bili pametniji od ostalih, i uvidjeli su da kontrola nad svojim narodom (gradovi, države, carstva, kraljevstva...) ima velike benefite za njih same, pa su onda nastojali što više utjecati na razmišljanja tog istog naroda. U današnjici je to vjerojatno prisutno u nekom sličnom obliku putem medija, samo je suptilnije nego u prošlosti. Kada bi se uzelo nekoliko najvećih mainstream medija, sigurno bi se uvidjelo da su načela različita, a ta načela bi diktirala svjetonazor koji bi oni promovirali po svojim kanalima masovne komunikacije. Nisam ni sam siguran, ovo je više kao neko razmišljanje na glas. Nadam se da će bez obzira na to, odgovor biti barem od male pomoći za analizu ove ankete.“

Leo, 21: „Vjerujem da je, ne vjerujem da su to gušteri s kraljicom Elizabetom u podzemlju, ali vjerujem da najutjecajniji ljudi imaju masovnu kontrolu nad svime, medijima i načinom života te nas pokušavaju otupiti, stvoriti poslušne i pasivne promatrače koji će redovito raditi jer samo tako će preživjeti, a na tome će se bogati još više bogatiti. Na neki način postajemo modernim robovima.“

Ivan, 21: „Ne mislim da je stvarnost kreirana od strane tajnih društva jer bi bio pre kompleksan proces za kontrolu svih mainstream i alternativnih medija.“

Ivan, 22: „Samo smo odgovorni za stvaranje vlastite stvarnosti.“

Neven, 24: „Naša stvarnost je sigurno kreirana od tajnih društava preko mainstream medija ili bez njih. Vjerujem u to iz razloga što za to postoje povijesne činjenice kao što postoje i televizijske kuće koje su više ili manje opredijeljene za određenu političku opciju.“

Matea, 22: „Iako smatram da mainstream mediji itekako manipuliraju svoju publiku pružajući im informacije koje bi oni konkretno htjeli čuti, ne smatram da su izvor tih manipulacija neke tajne udruge s određenom zavjereničkom pozadinom.“

Silva, 21: „Ne vjerujem sto posto da određena tajna društva manipuliraju nama preko mainstreama medija ali nije da bi to išla negirati. Ima mi smisla da pojedinci koji vole imati osjećaj nadmoćnosti iz čiste zabave određuju što je bitno ili nebitno ali u isto vrijeme mi nema smisla zašto bi nekoga bilo toliko briga za ostale ljude.“

Andrijana, 42: „Ne smatram da je naša stvarnost kreirana od strane tajnih društava iako se putem medija na razne načine među ljude unosi strah upravo senzacionalističkim načinom prenošenja vijesti(najčešće negativnih) i njihovim beskonačnim ponavljanjima.“

Petra, 21: „Smatram da su određene stvari kreirane u tajnosti, npr. u vladi i da se u javnosti puno toga ne želi reći, ali da to vjerojatno nisu stvari bez kojih mi ne bismo mogli normalno živjeti, nego samo ne znamo cijelu istinu o određenim stvarima.“

Tonia, 21: „Smatram da je to istina, jer sam s više različitih izvora dobila iste informacije, te su mi također logične. Oduvijek je neka manja skupina ljudi uzimala za pravo da vladaju drugima-drugim riječima, feudalizam je oduvijek postojao i i dalje postoji, samo što je uljepšan pričom o slobodi kako se kmetovi ne bi bunili. Mediji su tu ne da bi nas informirali, nego da bi od nas stvorili poslušno kmetstvo.“

8. Smatrate li da se naš privatni život snima i prisluškuje preko kamera i mikrofona na pametnim telefonima?

Josip, 21: „Vjerojatno da. 5.2 milijarde ljudi danas ima pametne mobitele sa aplikacijama imaju pristup mikrofona, i skoro svim informacijama na mobitelu. Uvjeren sam da tvrtke koje prave te sve aplikacije, na neki način bace oko na sadržaj mobitela svojih korisnika. Sad, kako oni koriste informacije kojima pristupe, to je dosta upitno. Evidentno je da većina nastoji pratiti ljude zbog online marketinga, ali sigurno u tome ima i neka dublja priča.“

Leo, 21: „Ne bih rekao da smo konstantno preslušivani, snimani i sl., ali vjerujem da postoji mogućnost za to.“

Ivan, 21: „Ne smatram jer ne vidim veliku korist kod toga, a i zahtijevalo bi previše resursa, jedini dio za koji vidim smisao je korištenje mikrofona da čuje ključne riječi koje korisnik govori dok je neka aplikacija u pozadini, što bi se moglo koristiti kod reklamiranja, primjerice ako netko spomene Playstation 5 da mu izbací reklami za isti.“

Ivan, 22: „Naš privatni život se snima i mi to znamo i Snowden je i dalje u Rusiji. Čak nisu ni suptilni oko toga.“

Neven, 24: „Vjerujem da za to postoji opcija, ukoliko se želi nekoga snimati i prisluškiavati to će se sigurno činiti, uvijek ovisi o kome se radi.“

Matea, 22: „Iako mi se ovo čini zanimljivom teorijom, donekle i zabavnom za razmišljanje, mislim da nitko ne bi imao previše koristi od toga kad bi znao što se događa u mom privatnom životu. Smatram da se sve one pojave koje neki tumače kao „prisluškiavanje“ pametnih telefona, tipa prikazivanje određenog oglasa baš u trenutku kad govorimo o nekoj konkretnoj temi i slično, možemo zapravo objasniti tehnologijom te demografskim i lokacijskim podacima koji se koriste u sastavljanju algoritma te ne vidim u tome neku preveliku opasnost za moj privatni život.“

Silva, 21: „Vjerujem da se naš život prati na taj način jedino ako smo upleteni u nešto sumnjivo ali ne i svakodnevno. Dovoljno je pratiti što dijelimo, lajkamo, komentiramo na medijima ili gdje kupujemo da netko prikupi sve bitne informacije o nama.“

Andrijana, 42: „Nisam sigurna. Smatram da postoje dobri kanali da bi se takvo nešto moglo raditi, ali nisam sigurna da prate i snimaju baš sve i svakoga.“

Petra, 21: „Smatram da naši telefoni sve „vide“ i „čuju“, a to mislim jer sam već više puta vidjela da nakon što sam s nekim pričala da želim kupiti npr. novu jaknu ili novi mobitel, počele su mi stalno dolaziti reklame za određeni proizvod o kojem sam pričala, a to nije bila jedna reklama o tome, nego svaka reklama.“

Tonia, 21: „Smatram da je sve moguće, tako i to. Jedan od primjera je da kad u razgovoru s prijateljicom više puta spomenemo neku riječ, da će mi se odjednom početi iskakati oglasi na Internet stranicama i društvenim mrežama na tu temu.“

9. Koji je Vaš stav prema virusu Covid - a?

Josip, 21: „Ne znam. U zadnjih godinu i pol naišao sam na toliko puno teorija i takozvanih dokaza koji upućuju na sve strane. Došlo je do te mjere da sam umoran čim počnem razmišljati o tome, a koja je istina iza svega toga, stvarno ne znam. Fascinantno mi je da skoro pa svatko koga sretnem počne sa sigurnošću govoriti o nastanku Covid pandemije. I da, svatko priča posebnu priču. Mislim da je ova pandemija dobro došla da vidimo zapravo koliko su mediji različiti—svatko gura neke svoje informacija i propagande, obični ljudi izmišljaju teorije zavjera koje su

totalno apsurdne, a istina, istina je negdje nestala. Smatram da virus postoji, ali sva ova mogućnost internacionalne komunikacije svakog pojedinca je toliko pogoršala situaciju da me zaboli glava čim počnem razmišljati o ovome.“

Leo, 21: „Pretpostavljam da je virus namjerno stvoren i proširen, naravno ne mogu ja to znati niti potvrditi nečime, ali postoje brojne koristi toga – masovno cijepljenje, zarada, smanjenje populacije, kontrola itd.“

Ivan, 21: „Trenutno više vjerujem da je virus prirodan nego da je stvoren radi neke agende, međutim ne isključujem i tu opciju. Za priče o Bill Gatesu i 5G sam čuo po društvenim mrežama i ne vjerujem u iste.“

Ivan, 22: „Moj stav prema virusu Covid-a je isti kao i prema svim ostalim virusima, ne diskriminiram. A što se tiče podrijetla virusa, nisam uopće, ali baš nikako, kvalificiran da pričam o tome, a priča je toliko velika i uključeno je toliko država i raznih vlada da možda nikad nećemo znati. Sve što znam da radiovalovi ne uzrokuju viruse i da Bill Gates previše bogat da ga bude briga.“

Neven, 24: „Smatram da je Covid jedan umjetno stvoreni virus i pandemija zbog toga što su se htjeli riješiti stanovništva i paralizirati ljude nošenjem maske koje ničemu ne služe, sve je to napravljeno zbog veće kontrole stanovništva. Gdje vlast koja provodi određenu politiku ima veću moć tamo su strože mjere, policijski satovi, zabrana rada itd. O svim tim teorijama sam čuo preko YouTubea, u neke vjerujem u neke ne vjerujem kao npr. Da ga 5G mreža uzrokuje širenje virusa.“

Matea, 22: „S obzirom na to da ne postoje još uvijek nikakvi znanstveni dokazi koji sugeriraju da je čovjek stvorio virus u nekom laboratoriju te da puno više stručnjaka (koji su dakle analizirali genom koronavirusa) smatra da je virus ipak nastao prirodnim putem, ne vidim razlog zašto bih povjerovala u te priče koje kruže medijima. Ono što vjerujem je da je virus itekako prisutan i da je opasan.“

Silva, 21: „Teorija da je virus izašao iz laboratorija mi ima donekle smisla ali opet činjenica da se kroz povijest u istim vremenskim razmacima pojavljivala drugačija pandemija mislim da je virus prirodan. Sumnjivo mi je da se u ovo napredno doba ljudi nisu bolje snašli i da pandemija traje tako dugi period. Ne vjerujem da 5G uzrokuje virus niti da Bill Gates želi čipirati stanovništvo, ove teorije sam čula u razgovorima kada su ih ljudi ismijavali, osobno nisam vidjela da mediji ozbiljno pišu o tim temama.“

Andrijana, 42: „Ne smatram da je virus prirodan, odnosno smatram da je izašao iz laboratorija, ali nisam sigurna da li ga je netko namjerno pustio ili je pobjegao. Ne smatram da ga uzrokuje 5G niti da Bill Gates želi čipirati stanovništvo, a o ovim teorijama sam čula od prijatelja, članova obitelji, kolega na poslu, na društvenim mrežama.“

Petra, 21: „Vjerujem da je virus stvoren u laboratoriju i smatram da velike veze s cijelom pandemijom ima politika. Mislim da covid nije toliko strašna bolest kao što se predstavlja i da postoji puno veći razlog zbog kojeg smo toliko dugo trebali biti zatvoreni i zbog kojeg postoje tolike mjere.“

Tonia, 21: „Vjerujem da je pandemija namjerno stvorena, da je virus, ako uopće je virus, umjetna tvorevina koja ni približno nije strašna kako bi mediji htjeli predstaviti da je. Mislim da krajnji cilj Bill Gatesa čipirati i kontrolirati dio stanovništva koje preživi nakon brojnih cijepljena. O tome stalno čitam na raznim portalima, profilima ljudi na društvenim mrežama...“

10. Koji je Vaš stav prema cijepljenju?

Josip, 21: „Nisam siguran. Svjetske zdravstvene organizacije kažu da je cjepivo dosta efikasno i korisno, i ja ću tim informacijama prije povjerovati nego kad Ruža sa 8 godina osnovne škole na fejsu napiše neke gluposti da je cjepivo napravljeno od fetusa i da se cijepljenjem čipira stanovništvo. Čiste gluposti. Osobno se ne planiram cijepiti jer imam poseban kardiološki slučaj koji je povezan sa plućima na što cjepivo potencijalno može utjecati negativno i trajno ugroziti zdravlje, ali svima koji me inače pitaju o cijepljenju nastojim predložiti da se educiraju o učinkovitosti cjepiva i da sami odluče što žele. Više naginjem na stranu da je potrebno cijepiti se radi boljitka i sigurnosti čovječanstva, nego vjerovati svakoj glupoj teoriji zavjere na koju se naleti, pa se zatim izigravati pametnijim od stručnjaka koji cijeli život rade u medicini i znaju daleko više o virusima i cjepivima. Ali opet, nakon svih tih silnih informacija sa svih strana koje sam upio otkad je počela Covid kriza, teško mi je racionalizirati situaciju u potpunosti.“

Leo, 21: „Osobno se ne bih cijepio dok na to nisam prisiljen, ne možemo znati dugoročne posljedice.“

Ivan, 21: „Smatram da su cjepiva donijela više koristi čovječanstvu nego štete, nekih nuspojava će nažalost uvijek biti, ali to je pre malen broj da bi se radi njega obustavilo cijepljenje. Osobno ću se cijepiti protiv Covida vjerojatno u trenutku kada će cjepivo biti potrebno kako bi se moglo putovati izvan zemlje ili u sličnim situacijama.“

Ivan, 22: „Inzulin se prije vadio iz svinja kako bi se spasilo dijabetičare. Takav inzulin je izazivao svakakve alergijske reakcije, ali je i dalje spašavao živote. Danas se inzulin dobiva tako da su genetski modificirali bakteriju ljudskim genima i bakterija sad proizvodi ljudski inzulin. Kužiš ono, šou. Apsolutno podržavam cjepiva i napredak medicine i cijepiti ću se čim prije iz gušta.“

Neven, 24: „Imam pozitivan stav prema cijepljenju, uvijek se može desiti da netko završi sa težim simptomima, ali je prije svega potrebno proučiti sa kojim cjepivom se želimo cijepiti i

zašto. Osobno sam se cijepio protiv Covida iz razloga što ne želim u budućnosti biti spriječen putovati i sudjelovati na raznim događanjima itd...“

Matea, 22: „Razumijem zašto su neki protiv cijepjenja s obzirom na to da su informacije o nuspojavama tek vidljive nakon cijepjena velikog broja ljudi i nakon dužeg perioda promatranja. No, ovdje se, po meni, zapravo radi o odmjeravanju koristi i štete. Ako znamo da će jedna od pet starijih osoba umrijeti od posljedica virusa, a isto tako da je rizik od nekih težih nuspojava nakon cijepjenja jedan naprema pedeset tisuća, mislim da bi većina prihvatila opciju cijepjenja, odnosno uzeli bi „manju štetu“. Tako da, ja bih se cijepila, ali svakako smatram da svatko ima pravo odlučiti sam za sebe i da treba poštivati tuđu odluku.“

Silva, 21: „Cijepila sam se protiv Covida s AstraZenecom. Sva cjepiva imaju neke svoje posljedice, pogotovo kada su testirana u kratkom periodu i nisu dovoljno usavršena.“

Andrijana, 42: „Mislim da cjepiva nisu ista kao nekada, odnosno neka od njih (kojima se cijepe djeca) su agresivnija nego što su bila jer je u jednom cjepivu objedinjeno nekoliko elemenata koji su se prije nalazili u više cjepiva. Ne smatram da cjepiva sama po sebi uzrokuju bolesti, ali smatram da kod određenih osoba može upravo zbog agresivnosti doći do problema ukoliko osoba ima metaboličkih problema. Osobno sam se cijepila protiv Covida.“

Petra, 21: „Ja se ne želim cijepiti i ne podržavam cijepljenje kod mlađih osoba. Čula sam iz više izvora da bi cjepivo moglo uzrokovati neplodnost i najviše iz tog razloga se ne želim cijepiti. Isto tako mislim da većina ljudi ide na cijepljenje jer moraju zbog posla, putovanja ili sličnih razloga, a ne zbog zdravlja.“

Tonia, 21: „Smatram da su cjepiva nekad bila korisna, da su pomogla u uništavanju brojnih bolesti, ali danas to nije slučaj. Uzrokuju brojne bolesti kao što su autizam, neplodnost i alergije, što sam čula i pročitala kod naših i svjetski poznatih i priznatih znanstvenika, kao i doživjela u svojoj okolini kod djece koja su sve boležljivija, imaju alergije na sve i svašta, što nekad nije bilo tako. Osobno se više nikad neću cijepiti protiv ni jedne bolesti, tako ni korone, te isto tako ne bih to dozvolila ni svom djetetu.“

8. Zaključak

Mediji i teorije zavjera su na svoj način povezani. Mediji su nas oduvijek informirali i prikazivali jednu sliku svijeta te određivali u kojem smjeru da razmišljamo. Glavna zadaća medija je bila objektivnost i služenje narodu, no danas možemo zaključiti kako su mediji dosta profitabilna industrija kojoj je senzacionalizam i zabava na prvom mjestu. Zbog toga ima sve više teorija zavjera koje pružaju utočište ljudima koji traže istinu a ne zadovoljava ih mainstream istina.

Intervju od 10 studenata pokazuje da studenti smatraju kako bi mediji trebali biti objektivni i služiti narodu no većina vjeruje kako mediji nisu dovoljno objektivni. Od vrste medija studenti najviše koriste Internet i društvene mreže. U mainstream vijesti vjeruje petero studenata koji su između ostalog naveli kako su mainstream izvori provjereni i više objektivniji. Ostali studenti ili ne vjeruju u mainstream medije i traže informacije drugdje, ili prate mainstream medije ali su skeptični prema njima. Većina studenata vjeruje kako je medijima profit važniji od moralnih vrijednosti društva, te da postoji cenzura u medijima na razne načine. Na pitanje o teorijama zavjera, 6 studenata vjeruje u određene teorije zavjera dok su ostali skeptični po pitanju njih ili ne vjeruju. Na pitanje dali je naša stvarnost kreirana od strane tajnih društva studenti su podijeljeni, polovica vjeruje da je stvarnost kreirana na neki način, dok druga polovica misli da nije kreirana ali da postoji medijska manipulacija na određene načine kako danas tako i u prošlosti. Većina studenata smatra kako postoji mogućnost da nas se prisluškuje na pametnim telefonima, te da takva tehnologija postoji i može se iskoristiti. Petero studenata vjeruje kako je virus izašao iz laboratorija, dok su ostali ili skeptični ili ne vjeruju. Na zadnje pitanje o cijepljenju studenti su podijeljeni makar svi imaju određene sumnje prema cjepivima. Neki smatraju da cjepiva nisu kao nekada, neki su podijeljenog mišljenja, a šestero studenata se već cijepilo ili se bude protiv Covida.

Studenti općenito smatraju kako mediji moraju biti objektivni, vjeruju da postoji određena cenzura u medijima, najviše vijesti prate na internetu, kako mainstream vijesti tako i alternativne. Najviše su bili složni kako je danas medijima profit najbitniji no zanimljivo je kako i oni koji ne vjeruju u teorije zavjera ipak vjeruju kako je virus Covida izašao iz laboratorija. Svjesni su medijske manipulacije što se kroz moj završni rad dokazalo kao bitna stavka pri pokušaju kritičkog razmišljanja i zaštiti od istih. Ja osobno više vjerujem alternativnim vijestima, svjesna sam medijske manipulacije makar vjerujem da postoje mainstream vijesti koje služe narodu i pokušavaju biti objektivni. Smatram kako ljudi moraju imati slobodu odlučivanja kada se radi o cijepljenju te da se ne bi smjele raditi podjele u društvu nego svaku informaciju istražiti najviše radi sebe a onda i zbog drugih.

9. Literatura

- [1] Malović, Maletić, Vilović, Kurtić: Masovno komuniciranje, Golden marketing, Zagreb, 2014.
- [2] Čerepinko Darijo: Komunikologija, Veleučilište u Varaždinu, Varaždin, 2012.
- [3] Lyotard J-F.: The Postmodern Condition: A Report on Knowledge, Manchester University Press, 1984.
- [4] Dominick, Joseph R.: The Dynamics of Mass Communication, McGraw Hill, New York, 1994.
- [5] Kunczik, Michael i Zipfel, Astrid: Uvod u znanost o medijima i komunikologiju, Friedrich Ebert Stiftung, Zagreb, 2006.
- [6] Masovni mediji: Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39312> (pristupljeno 24.4.2021.)
- [7] Malović, Maletić, Vilović, Kurtić: Masovno komuniciranje, Golden marketing, Zagreb, 2014., str.:75.
- [8] Krešmir Mišak: Na rubu znanosti, 19.8.2019. Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=55KScMB7hws>, (pristupljeno 24.5.2021.)
- [9] Malović, Stjepan: Utjecaj globalizacije na novinarstvo, JETiC, Zagreb, 2006.
- [10] Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Dostupno na: <https://bolje.hr/rijec/mainstream-mediji-gt-mediji-glavne-struje-prevladavajuci-mediji/51/>, (pristupljeno 25.5.21.)
- [11] Vartovsek N., Tomović A.; Medijsko zavođenje u suvremenom društvu spektakla i manipulacije, Vol 4, br.6, 2015. (952 – 969)
- [12] Čerepinko Darijo: Komunikologija, Veleučilište u Varaždinu, Varaždin, 2012.
- [13] Marc Auge: Razdoblje ekrana, u carstvu medija, (ur.) Dražen Katunarić, Litteris, Zagreb, 2012.,str.359-361.
- [14] Novi svjetski poredak. Dostupno na: <http://www.novi-svjetski-poredak.com/2014/03/02/laz-teska-laz-masovni-mediji-6-primjera-medijske-manipulacije/> (pristupljeno 5.5.21.)
- [15] ICCPR, čl. 19. Dostupno na: <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20999/volume-999-i-14668-english.pdf> (pristupljeno 5.5.2021.)
- [16] T.Đaković, I. Novosel: Ljudska prava u Hrvatskoj: pregled stanja za 2018. godinu. Kuća ljudskih prava Zagreb, Zagreb, ožujak 2019. Dostupno na:

<https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2019/03/Ljudska-prava-u-Hrvatskoj-2018.pdf> (pristupljeno 3.5.2021.)

[17] Human Rights Watch, Germany: Flawed social media law. Dostupno na: <https://www.hrw.org/news/2018/02/14/germany-flawed-social-media-law> (pristupljeno 6.5.2021.)

[18] Iva Nenadić: Kako su mainstream mediji otvorili vrata alternativnim činjenicama, broj 30, lipanj 2017., tema broja: fake news

[19] Medijska pismenost, 23.7.2020. Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/razvoj-fact-checkera-u-svijetu/> (pristupljeno 6.5.2021.)

[20] Faktograf. Dostupno na: <https://faktograf.hr/metodologija/> (pristupljeno 6.5.2021.)

[21] Portal Logično, Redakcija Logično, 14.7.20. Dostupno na: <https://www.logicno.com/politika/donosimo-listu-financijera-udruge-faktograf-koja-lazno-optuzuje-pojedince-i-medije.html#poruka-nasim-dragim-kolegama-u-udruzi-faktograf> (pristupljeno 6.5.2021.)

[22] Portal Normabel. Dostupno na: <https://normabel.com/start/> (pristupano 6.5.2021.)

[23] D. Southwell, S. Twist, Teorije zavjera: otkrijte 100 najnevjerovatnijih svjetskih zavjera, Mozaik knjiga, Zagreb, 1999.

[24] Express, Klara Glavač, 19.4.2019. Dostupno na: <https://express.24sata.hr/life/jezivo-nisu-ih-lijecili-da-bi-gledali-kako-umiru-u-mukama-21053> (pristupano: 14.5.2021.)

[25] Proleksis enciklopedija. Dostupno na: <https://proleksis.lzmk.hr/1210/> (pristupano 16.5.2021.)

[26] Glas koncila, Jeronim Ban. Dostupno na: <https://www.glas-koncila.hr/pobjeda-nad-proizvodacima-teflonskoga-otrova-tamne-vode-i-svijetli-primjeri/> (pristupano 16.5.2021.)

[27] Krešimir Mišak, Na rubu znanosti: HAARP Dostupno na: https://www.youtube.com/watch?v=xi_3dWD0ZaM (pristupano 17.5.2021.)

[28] David Icke: sjeti se tko si, Teledisk, 2013. godina, str.:393.

[29] MIT, Emerging Technology from the arXivarchive page, 18.5.2011. Dostupno na: <https://www.technologyreview.com/2011/05/18/194634/atmosphere-above-japan-heated-rapidly-before-m9-earthquake/> (pristupano 17.5.2021.)

[30] Metabunk.org, Mick West, 4.6.2011. Dostupno na: <https://www.metabunk.org/threads/debunked-others-are-engaging-even-in-an-eco-type-of-terrorism.159/> (pristupano 17.5.2021.)

- [31] Insider, Vince Veneziani, 20.1.10. Dostupno na: <https://www.businessinsider.com/hugo-chavez-blames-haitian-earthquake-on-us-weapons-testing-2010-1> (pristupano 17.5.2021.)
- [32] Atma, Krešimir Mišak, 11.11.2014. Dostupno je: <https://atma.hr/kresimir-misak-sve-je-pocelo-s-12-patenata-za-haarp/> (pristupano 17.5.2021.)
- [33] Transformation, Henrik Roseno, Interview with ex NSA and CIA associate. Dostupno na: <https://www.transformation.dk/chemtrails/Transcript-A-C-Griffith.html> (pristupljeno 17.5.2021.)
- [34] Atma, Atma, 15.4. 2014. Dostupno na: <https://atma.hr/gradani-svedske-tuzili-svoju-vladu-zbog-chemtrails-zaprasivanja/> (pristupano 18.5.2021.)
- [35] MIT, James Temple, 29.7.20219. Dostupno na: <https://www.technologyreview.com/2019/07/29/133999/geoengineering-experiment-harvard-creates-governance-committee-climate-change/> (pristupano 18.5.2021.)
- [36] Nature, Jeff Tollefson, 27.10.2018. Dostupno na: <https://www.nature.com/articles/d41586-018-07533-4> (pristupano 18.5.2021.)
- [37] Forbes, Ariel Cohen, 11.1.2021. Dostupno na: <https://www.forbes.com/sites/arielcohen/2021/01/11/bill-gates-backed-climate-solution-gains-traction-but-concerns-linger/?sh=32ed7726793b> (pristupano 18.5.2021.)
- [38] Novi svjetski poredak. <http://www.novi-svjetski-poredak.com/2019/03/29/americki-lazni-mediji-tvrde-da-je-geoinzenjering-teorija-zavjere-dok-kina-i-rusija-zajednicki-rade-na-modificiranju-atmosfere/> (pristupano 18.5.2021.)
- [39] Colective Evolution, Arjun Walia, 1.10.2013. Dostupno na: <https://www.collective-evolution.com/2013/11/01/neurosurgeon-voices-health-concerns-over-geoengineering-and-chemtrails/> (pristupano 18.5.2021.)
- [40] Jutarnji list, Antonija Handabaka, 7.12.2020. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/megaprojekt-u-kini-upravljat-ce-vremenskim-prilikama-na-podrucju-10-puta-vecem-od-hrvatske-15035385> (pristupano 18.5.2021.)
- [41] Branko Ančić, Dražen Cepić: Tko su antivakseri u Hrvatskoj, Izvorni znanstveni članak, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Sveučilište u Zadru, Odjel za sociologiju, Posebno izdanje: 187-218.
- [42] Zimo, Branimir Vorša, 8.4.21. Dostupno na: <https://zimo.dnevnik.hr/clanak/novo-istrazivanje-otkrilo-zanimljive-podatke-o-ljudima-koji-vjeruju-u-teorije-zavjera-okoronavirusa---647072.html> (pristupano: 6.6.2020.)
- [43] Faktograf, Ana Benačić, 16.3.20. Dostupno na: <https://faktograf.hr/2020/03/16/korona-virus-5g-ivijesti/> (pristupano 6.6.21.)

- [44] Slobodna Dalmacija, Saša Jadrijević Tomas, 25.4.20. Dostupno na: <https://slobodnadalmacija.hr/mozaik/tehnologija/razgovor-s-fizicarem-koji-ce-vam-otvoriti-oci-o-pticama-koje-mrtve-padaju-s-neba-5g-mrezi-povratku-u-pecine-cipiranju-ljudi-spaljivanju-antena-1018169> (pristupano: 6.6.21.)
- [45] Slobodna Dalmacija, J.L., 18.9.20. Dostupno na: <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/svijet/bill-gates-niti-cu-ljudima-ugradivati-mikrocipove-niti-sam-stvorio-koronavirus-pandemija-ide-dalje-i-gurnut-ce-milijune-u-ekstremno-siromastvo-1045195> (pristupano: 6.6.21.)
- [46] Wikipedia. Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Autizam> (pristupljeno: 6.6.21.)
- [47] Udruga Hura, 3.6.21. Dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=CD-EG8yCCJk> (pristupano: 6.6.21.)
- [48] Index.hr, Nenad Jarić Dauenhauer. Dostupno na: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/htv-usred-pandemije-siri-strah-od-cijepljenja-capak-upozorio-na-sirenje-lazi/2200519.aspx> (pristupano: 6.6.21.)
- [49] Faktograf, Ana Benačić, 31.7.20. Dostupno na: <https://faktograf.hr/2020/07/31/hrt-ov-antivakserski-serijal-susreti-s-autizmom-prava-istina-prepun-je-netocnosti/> (pristupano: 6.6.21.)
- [50] Medijska pismenost, Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/> (pristupano: 7.7.21.)
- [51] Medijska pismenost, Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/medijska-pismenost/16796> (pristupano: 7.7.21.)

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MARIJA BRANKOVIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom MEDUSKA CENKOVIA I TEORIJE ZAWERE (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Branković Marija
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, MARIJA BRANKOVIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom MEDUSKA CENKOVIA I TEORIJE ZAWERA (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Branković
(vlastoručni potpis)